

Suvimäen klubitalo uusin silmin

**Uusien jäsenten näkemyksiä Suvimäen Klubitalosta
ympäristönä**

Helinä Juvonen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2019
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Toimintaterapian koulutusohjelma

Tekijä(t) Juvonen Helinä	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Marraskuu 2019
	Sivumäärä 47	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Suvimäen Klubitalo uusin silmin Uusien jäsenten näkemyksiä Suvimäen Klubitalosta ympäristönä		
Tutkinto-ohjelma Toimintaterapian koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Kihlström, Heidi ja Juntunen, Kristiina		
Toimeksiantaja(t) Suvimäen Klubitalo ry		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata uusien jäsenten kokemuksia Suvimäen Klubitalosta ympäristönä. Opinnäytetyössä tarkasteltiin Inhimillisen toiminnan mallin (Kielhofner's Model of Human Occupation) viidennen painoksen uudistettua määrittelyä ympäristöstä eli sen jaottelua fyysiseen, sosiaaliseen ja toimintaympäristöön. Tavoitteena oli, että tarkastelemalla ympäristöä monesta eri näkökulmasta, pyrittiin saamaan parempi kokonaiskuva uusien jäsenten kokemuksista Suvimäen Klubitalosta. Toisena tavoitteena oli saada samalla kehittämisideoita Suvimäen Klubitalolle.</p> <p>Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, johon kerättiin aineisto haastattelemalla viittä uutta Suvimäen Klubitalon jäsentä. Haastattelut toteutettiin huhtikuussa ja syyskuussa vuonna 2019. Haastattelut olivat teemahaastatteluja, jotka keskittyivät haastateltavan toimintaympäristöön ja Suvimäen Klubitalon ympäristöön. Haastateltavilta kysyttiin myös kehittämisideoita Suvimäen Klubitalolle. Aineisto litteroitiin ja analysoitiin teoriaohjaavaa sisällysanalyysiä käyttäen.</p> <p>Tutkimuskysymyksiä oli kolme: millaisena ympäristönä haastateltavat kokivat Suvimäen Klubitalon, millainen haastateltavien toimintaympäristö oli ja mitä kehittämisideoita haastateltavilla oli. Suvimäen Klubitalo koettiin fyysisenä ympäristönä viehättävänä, mutta osa koki tilat välillä riittämättömiksi. Sosiaalisena ympäristönä ohjaajat koettiin yleisesti mukaviksi ja ilmapiiri avoimeksi, mutta jäsenten joukkoon kuulumisen oli osalla aluksi hankalaa. Toimintaympäristö nähtiin hyvänä ja tehtävät mielekkäinä. Osalla vastaajista oli kehittämisideoita, jotka keskittyivät toiminnan kehittämiseen tai omiin projekti-ideoihin.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Inhimillisen toiminnan malli, mielenterveyskuntoutujat, Suvimäen Klubitalo, toimintaan sitoutuminen, ympäristö		
Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Juvonen, Helinä	Type of publication Bachelor's thesis	Date November 2019 Language of publication: Finnish
	Number of pages 47	Permission for web publication: x
Title of publication Seeing the Suvimäki Club House with new eyes New members' experiences of the Suvimäki Club House as an environment		
Degree programme Degree programme in Occupational Therapy		
Supervisor(s) Kihlström, Heidi and Juntunen, Kristiina		
Assigned by Suvimäen Klubitalo [The Suvimäki Club House]		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to describe the new members experiences related to the Suvimäki Club House as an environment. The thesis examined Kielhofner's Model of Human Occupation's, the fifth edition, renewed definition of the environment, meaning its dimensions of the physical, social and occupational environment. The aim was that by examining the environment from several perspectives, a better general view of the environment as seen by the new members would be possible to create. Another aim was to obtain improvement ideas for the Suvimäki Club House.</p> <p>The thesis had a qualitative research approach, and the data was collected by interviewing five new members of the club house. The interviews were conducted in April and September of 2019. The interviews were thematic interviews that focused on the occupational environment of the interviewees and the environment of Suvimäki Club House. The data was transcribed and analysed by using theory-driven content analysis.</p> <p>There were three research questions: what kind of experiences the interviewees had of the environment of Suvimäki Club House, what the occupational environment of the interviewees was like and whether the interviewees had development ideas for the club house. As a physical environment, the club house was mainly considered charming, but some respondents found the spaces inadequate at times. Regarding the social environment, the staff, in general, was described as nice and the atmosphere open, but some respondents found integration to the community difficult at first. The occupational environment was described as good, and the tasks were found meaningful. Some had improvement ideas that focused on the development of the occupations in the club house or on their own project ideas.</p>		
Keywords/tags (subjects) Model of Human Occupation, mental health, Suvimäki Club House, occupational engagement, environment		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

Sisältö	1
1 Johdanto	3
2 Mielenterveyskuntoutajat ja psykososiaalinen kuntoutus	5
3 Klubitalot ja Suvimäen Klubitalo	7
4 Inhimillisen toiminnan malli ja tutkimukset	10
4.1 Inhimillisen toiminnan mallin ympäristö.....	11
4.1.1 Fyysinen ympäristö.....	13
4.1.2 Sosiaalinen ympäristö.....	14
4.1.3 Toimintaympäristö	14
4.2 Toiminnallinen sitoutuminen ja toimintaan sitoutuminen	14
5 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	17
5.1 Haastattelututkimus.....	18
5.2 Puolistrukturoitu teemahaastattelu.....	18
5.3 Teoriaohjaava sisällönanalyysi	19
5.4 Tutkimuksen toteutus ja aineiston käsittely	22
6 Tutkimuksen tulokset	23
6.1 Suvimäen Klubitalo ympäristönä.....	24
6.1.1 Suvimäen Klubitalo fyysisenä ympäristönä	24
6.1.2 Suvimäen Klubitalo sosiaalisena ympäristönä	25
6.1.3 Suvimäen Klubitalo toimintaympäristönä	29
6.2 Jäsenten toimintaympäristö ja toimintaan sitoutuminen	30
6.3 Tyytyväisyys toimintaan ja kehittämideoita	31
7 Johtopäätökset ja pohdinta	33
7.1 Tulosten johtopäätökset	33

	2
7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	34
7.3 Jatkotutkimusaiheet ja pohdinta.....	36
Lähteet	38
Liitteet.....	42
Liite 1. Haastattelurunko 1. Kevät 2019	42
Liite 2. Haastattelurunko 2. Syksy 2019	44
Liite 3. Suostumuslomake 1	46
Liite 4. Suostumuslomake 2.	47
Kuviot	
Kuvio 1. Ympäristön tasot	12
Kuvio 2. Haastattelun teemat	19
Taulukot	
Taulukko 1. Esimerkki sisällönanalyysistä ja luokittelusta: fyysinen tila	21

1 Johdanto

Tehdessäni ensimmäistä harjoittelua Suvimäen Klubitalolla kesällä 2015, tutustuin itselleni uuteen kuntoutuksen muotoon: yhteisölliseen kuntoutukseen. Olin otettu siitä mutkattomasta ja ystävällisestä tavasta, jolla harjoittelija otettiin osaksi yhteisöä. Kun mahdollisuus tuli, tartuin Suvimäen Klubitalon minulle ehdottamaan opinnäytetyön aiheeseen. Suomen Klubitaloille oli tehty kymmeniä opinnäytetöitä, joiden näkökulmana oli osallisuus, joten tämä opinnäytetyö pyrki tuomaan esille enemmän toimintaterapian näkökulmaa toiminnallisesta sitoutumisesta ja toimintaympäristöstä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella, millainen Suvimäen Klubitalo on ympäristönä uusien jäsenten mielestä. Haastattelua ja analyysia ohjasi toimintaterapian teorian, Inhimillisen toiminnan mallin, määrittely ympäristön ulottuvuuksista. Ympäristön tarkastelun lisäksi tavoitteena oli saada käytännön esimerkkejä mitä Klubitalon toiminnalta toivotaan. Näitä tietoja voidaan jatkossa käyttää Suvimäen Klubitalon toiminnan kehittämisessä. Opinnäytetyöllä voi olla myös laajempaa merkitystä muiden Suomen Klubitalojen toiminnan kehittämisessä, koska myös ne voivat hyötyä tutkimuksesta. Tutkimuksen aihe ei ollut uusi, sillä Suvimäen Klubitalolla oli aikaisemminkin tutkittu juuri uusien jäsenien kokemuksia (Hiekka & Ingeberg 2010). Kuitenkin menetelmä ja ympäristön näkökulma oli tuore ja edellisestä tutkimuksesta oli kulu-
nut jo lähes kymmenen vuotta. Alun perin opinnäytetyön piti keskittyä jäseniin, jotka eivät tällä hetkellä käy aktiivisesti talolla, mutta ideasta luovuttiin, kun haastateltavia ei saatu tarpeeksi.

Webber ja Fendt-Newlin (2017, 370) pohtivat systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa, että virallisissa mielenterveyspalveluissa on aukko psykososiaalisen hyvinvoinnin osalta, koska virallisissa mielenterveyspalveluissa keskitytään lähinnä vain sairau-
den hoitoon. Tätä aukkoa paikkaamaan ovat tulleet erilaisten yhteisöjen ja paikallistason palvelut (community-based services). Klubitalo-toiminta on yksi monista paikallistason toimijoista.

Monessa tutkimuksessa on osoitettu Klubitalo-mallin toimivuus: esimerkiksi Hultqvist, Markström, Tjörnstrand ja Eklund (2017) vertaillaan Klubitalomallia ja päiväkeskuksia suhteessa sosiaalisten verkostojen laajuuteen huomasivat, että Klubitalon jäsenillä oli laajempia sosiaalisia verkostoja kuin päiväkeskuksen toimintaan osallistuneilla. He arvioivat Klubitalon toimintaa käyttäjä- tai kuluttajakeskeiseksi (consumer-centred), joka kuvaa hyvin sitä aktiivista roolia, joka jäsenillä toiminnassa on, eli heitä ei pidetä asiakkaina. (Hultqvist, Markström, Tjörnstrand & Eklund 2017a.)

Hänninen (2016) pohtii, miten Klubitalojen kuuluisi tarkkojen laatustandardien noudattamisen sijaan kuunnella erilaisten jäsenryhmien tarpeita ja muutosehdotuksia. Hänen mielestään Klubitalojen tulisi kehittää toimintaansa niin, että se palvelisi paremmin jäseniä. (Hänninen 2016c, 253.) Yksi opinnäytetyön tavoitteista oli Suvimäen Klubitalon toiminnan mahdollinen kehittäminen. Merkitystä voidaan nähdä myös itse haastatteluissa: haastattelu ja mielipiteiden ilmaisu voi olla parhaimmillaan voimauttava kokemus.

Haastatteluihin valikoitiin uusia jäseniä, koska heiltä uskottiin saavan paremmin uusia ideoita ja näkemyksiä Suvimäen Klubitalon toiminnasta. Uusien jäsenten roolia innovaatioiden tuomisesta ryhmään tai työympäristöön on arvioitu ja näyttää siltä, että vaikka vähemmistössä usein olevat uudet ryhmän jäsenet voivat tuntea painetta muokata ryhmän normeihin, uudet jäsenet pystyvät paremmin tunnistamaan ongelmia ja löytämään niihin vastauksia (Levine, Choi & Moreland 2003, 203–213).

Suomessa Klubitaloista on tehty tutkimus, joka käsitteli monen muun aiheen lisäksi myös uusien jäsenten kokemuksia, joita tutkittiin seurantatutkimuksella. Heidän terveydentilaansa käytettiin yhtenä mittarina Klubitalojen tehokkuudesta. Tutkimuksessa ei pystytty osoittamaan terveydentilan kohentumista uusilla jäsenillä. Osalla terveydentila koheni, osalla laski ja osalla pysyi ennallaan, mutta muita kiinnostavia havaintoja tehtiin uusien jäsenten orientaatiosta taloon. (Hietala-Paalasmaa, Hujanen, Härkäpää & Reuter 2009.)

Kielhofner's Model of Human Occupation:ssa, eli Inhimillisen toiminnan mallin viidennessä painoksessa, ympäristö on laajennettu koskemaan fyysisen ja sosiaalisen ympäristön lisäksi toimintaympäristöä. Tämä on alue, jota ei ole vielä tutkittu paljon ja on siksi kiinnostava ja toivottavasti keskustelua herättävä. Inhimillisen toiminnan malli näkee ympäristön ja yksilön välillä dynaamisen vuorovaikutussuhteen, jossa molemmat vaikuttavat toisiinsa. (Fisher, Parkinson & Haglund 2017.) Tätä dynaamista vuorovaikutusta voidaan nähdä Klubitalo-toiminnassa, jossa jäsenet toimivat Klubitalojen laatustandardien mukaisesti, mutta tuovat mukanaan yksilölliset tietonsa ja taitonsa, jota toiminnassa hyödynnetään.

Opinnäytetyö etenee niin, että toisessa kappaleessa esitellään keskeisiä psykososiaaliseen kuntoutukseen liittyviä tekijöitä ja käsitteitä. Kolmannessa kappaleessa tarkastellaan Suvimäen Klubitaloa sekä kansallisia että kansainvälisiä Klubitaloista tehtyjä tutkimuksia. Neljännessä kappaleessa esitellään Inhimillisen toiminnan mallia ja sen määritelmää ympäristöstä sekä toiminnallisen sitoutumisen käsitettä ja siihen liittyviä tutkimuksia. Viidennessä kappaleessa käydään läpi opinnäytetyön tutkimuksen lähtökohtia ja esitellään aineistoa. Kuudes kappale keskittyy tutkimuksen tuloksiin ja seitsemännessä pohditaan tuloksien merkittävyyttä ja jatkotutkimusaiheita.

2 Mielenterveyskuntoutajat ja psykososiaalinen kuntoutus

Mielenterveyden häiriöt koskettavat lähes jokaista meistä suorasti tai epäsuorasti. Joka vuosi 1,5 prosenttia suomalaisista sairastuu mielenterveyden häiriöön ja on arvioitu, että joka kymmenes, mahdollisesti jopa joka viides suomalainen sairastuu vakavaan masennukseen jossain elämänsä vaiheessa. Psykiatrisille häiriöille yhteisiä piirteitä ovat tunne-elämän, ajatustoiminnan ja käytöksen häiriöt. (Huttunen 2017.) Opinnäytetyön ei ole tarkoitus esitellä erilaisia mielenterveyden häiriöitä, vaan keskittyä yleisemmin viitekehysten lyhyeen esittelyyn.

Mielenterveystyössä on viime vuosikymmeninä noussut vahvasti esiin toipumisorientaatio (recovery). Toipumisorientaatioissa kuntoutuminen nähdään prosessina, jonka

keskeisenä tehtävänä ei nähdä parantumista, vaan merkityksellisen elämän rakentamista omien voimavarojen ja rajoitteiden sisällä (Amering & Schmolke 2012, 9–10).

Psykososiaalinen kuntoutus voidaan määritellä olevan ei-lääkinnällistä kuntoutusta, jossa kuntoutujalla on vakava mielenterveyden häiriö. Psykososiaalinen kuntoutus voidaan toteuttaa ns. kliinisessä työssä tai useimmiten kolmannen sektorin toiminnassa. Yhtenä psykososiaalisen kuntoutuksen tavoitteena on mahdollistaa yksilön paluu yhteisölliseen toimintaan, jolloin kuntoutuksessa esimerkiksi avainasemassa ovat elämän ja sosiaalisten taitojen, työllisyyden ja terveiden elämäntapojen oppiminen. Psykososiaalinen kuntoutus toimii usein nykyisin toipumisorientaation viitekehyksessä. (King, Lloyd, Meehan, Deane & Kavanagh 2012.)

Toipumisorientaatiota mielenterveystyössä tutkinut Nordling (2018) on suomentanut ja esitellyt Leamyn ja muiden (2011) tutkimuksen toipumista edistävästä prosesseista. Nämä viisi prosessia, jotka ovat kumppanuus, toivo ja optimismi, identiteetti, elämän tarkoitus sekä voimaantuminen, ovat yksilöllisesti eteneviä ja ammattihenkilöstön roolina on näiden prosessien tukeminen ja edellytysten luominen. (Nordling, 2018.) Eryityisesti kumppanuuden prosessi toipumisorientaatiosta sopii hyvin Klubitalo-toiminnan alle, sillä molemmissa vertaistuki ja yhteisöön kuuluminen ovat keskeisiä.

Hänninen (2012) käy läpi mielenterveyspalvelujen historiaa ja reformia, joka pikkujoukko muutti institutionaalispainotteisen rakenteen lopulta yhteisöllisiksi palveluiksi. Hän puhuu toipumisorientaation lisäksi voimaantumisorientaatiosta (empowerment-orientation), joka on tärkeä käsite terveys- ja sosiaalialalla, jossa edistetään osallisuutta ja osallistumista kaikille heikommassa oleville ihmisille, mukaan lukien mielenterveyskuntoutujat. Voimaantumisorientaatio on Hännisen mukaan vahvasti mukana myös Klubitalo-toiminnassa, jossa mielenterveyskuntoutujat voivat pyrkiä kohti henkilökohtaista toipumista esimerkiksi toiminnan mahdollistaessa osallisuuden. (Hänninen, 2012.)

Yhdysvaltalainen toimintaterapian näkökulmasta Klubitalolla tehty tutkimus, joka keskittyi toiminnan ja itsemääräämisoikeuden yhteisvaikutukseen ja siitä nouseviin

henkilökohtaisiin ja ryhmätason tavoitteisiin, on yksi esimerkki siitä, miten toimintaterapian ja Klubitalon keskeiset periaatteet kohtaavat tapaustutkimuksessa. Klubitalo toimi toimintaympäristönä, jossa ryhmä kokoontui ja suunnitteli ja toteutti tavoitteitaan. Tutkimuksen päivittäisiin toimiin (daily life activities/occupations) liittyvät tavoitteet ja toteutuminen lisäsivät tässä tapaustutkimuksessa tarkemmin tutkitun henkilön luottamusta tavoitteiden asettamiseen ja vähensivät masennusoireita. (Okon & Webb 2014.) Klubitalon ja toimintaterapian keinot ja tavoitteet ovat monilla tavoin yhteneväisiä mielenterveyskuntotujille. Toimintaterapian näkökulmasta on tehty monia muitakin tutkimuksia Klubitaloille, joita esitellään seuraavassa luvussa.

3 Klubitalot ja Suvimäen Klubitalo

Klubitalo-toiminta on kansainvälistä ja kehitetty Yhdysvalloissa jo 1940-luvulla. Klubitaloja on yli 300 ympäri maailmaa. (McKay, Nugent, Johnsen, Eaton & Lidz 2018, 28–29.) Suomessa toimii tällä hetkellä 25 Klubitaloa, joissa on yhteensä yli 6000 jäsentä. Suvimäen Klubitalo kuuluu Clubhouse Internationaliin, jossa on määritelty Klubitalojen laatusuositukset. (Toiminta n.d.) Klubitaloja yhdistävät niiden kansainväliset laatusuositukset. Laatusuosituksissa lukee, että Klubitaloilla muun muassa kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja -arvoa, toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, jäsenet ovat tasavertaisia ohjaajien kanssa. Yhteisöllisyys on tärkeä osa-alue Klubitalojen toiminnassa. Yhteisöllisyys ja tasa-arvo toteutuvat esimerkiksi jäsenten oikeutena osallistua päätöksentekoon ja kokouksiin. (Hänninen 2016a, 5–6; Hänninen 2016b, 37.) Laatusuosituksia on tällä hetkellä yhteensä 37, jotka määrittävät ja yhdistävät Klubitalojen toimintaan (Laatusuositukset n.d.).

Klubitalojen toiminta on vapaaehtoista, mutta jäsenten toivotaan osallistuvan omien voimavarojensa mukaan talon toimintaan, kuten yhteisiin töihin, perehdytykseen tai yksiköissä tapahtuvaan työpainotteiseen päivään. Työpainotteisessa päivässä työskennellään muun muassa viestintään tai ravintoon liittyvissä tehtävissä: esimerkiksi verkkosivuston päivittämisessä tai lounaan valmistuksessa. (Hänninen 2016b, 35.)

Suvimäen Klubitalo on perustettu vuonna 1999 ja sijaitsee varsin keskeisellä paikalla Jyväskylässä, kuitenkin luonnon lähellä. Sillä on noin 650 jäsentä, ja talolla käy keskimäärin 40 jäsentä/päivä. Suvimäen Klubitalo tarjoaa jäsenilleen mahdollisuuden työpainotteiseen päivään eli työskentelyyn yksiköissä, erilaisia terveyttä ja hyvinvointia lisääviä ryhmiä ja siirtymätyöpaikkoja sekä ohjausta ja opastusta esimerkiksi työ- ja opintoasioissa.

Suvimäen klubitalolla on kolme eri yksikköä: ravintoyksikkö, viestinnän yksikkö sekä työ- ja opintoyksikkö. Työpainotteinen päivä on tavallisen päivätyön mukainen, jossa työtä tehdään säännöllisten kahvitaukojen, lounasajan ja palaverien rytmittämänä. Siirtymätyö tarkoittaa palkkatyötä Klubitalon ulkopuolella, mutta Klubitalon tukeamana. Siirtymätyöpaikat sitouttavat myös Klubitaloa: poissaolojen tapahtuessa Klubitalo järjestää toisen henkilön tekemään työn. Opinnoissa Suvimäen Klubitalo tukee jäseniä mm. sisäisen koulutuksen avulla esim. elintarvikehygienian kursseilla tai jäsenvetoisten kielten opiskelemisen avulla. Ohjausta saa myös opintoja tai opintojen harkitsemista koskevissa asioissa. (Toiminta. n.d.)

Suvimäen Klubitalo voidaan nähdä mahdollistavana ympäristönä, niin fyysisesti, sosiaalisesti kuin toiminnallisesti. Sen vahvuuksia ovat muun muassa suhteellisen esteettön fyysinen ympäristö (esimerkiksi liikuntarajoitteisille on rakennettu uusi ramppi talolle, mutta sisällä talossa on suhteellisen korkeat kynnykset huoneiden välillä) sekä tasa-arvoinen ja sosiaalisuuteen rohkaiseva ilmapiiri. Toiminnallisesti talolla on monia erilaisia ja eritasoisia tehtäviä, joihin saa apua ja työskentelyä tapahtuu myös pareittain.

Kansainvälisesti Klubitalo-toiminnan vaikuttavuudesta on tehty kirjallisuuskatsaus, jossa tarkasteltiin Klubitalosta tehtyjä tutkimuksia ja niiden tuloksia. Vain yksi tutkimus oli satunnaistettu vertaileva koe (RCT eli randomised controlled trial) ja loput olivat vertailevia tutkimuksia, joissa kontrolliryhmä oli yleensä jonkun muun, esimerkiksi päiväkeskuksen, asiakkaita. RCT-tutkimusten puuttumisen pohdittiin johtuvan eettisistä syistä, koska Klubitaloon liitytään jäseneksi ja sen satunnaistaminen, kuka ohjautuu Klubitalon jäseneksi ja kuka ohjautuu toiseen ryhmään, on eettinen ongelma. (Battin, Bouvet & Hatala 2016.)

Kirjallisuuskatsauksessa huomattiin, että tutkimukset olivat eritasoisia esimerkiksi metodien ja seurannan suhteen. Lisää tutkimustuloksia pitäisi saada, jotta Klubitalo-toiminnan voitaisiin sanoa olevan vaikuttavaa eri mittareilla. Mitattavia asioita olivat yleensä elämänlaatu (quality of life), työllisyys (employment), sairaalakäynnit (hospitalization rate), sosiaalinen toimintakyky (social functioning) ja oireiden ilmentyminen (symptomatology). Kohtalaista näyttöä paremmasta elämänlaadusta Klubitalo-jäsenillä kuin verrokkiryhmällä löydettiin. Muihin mitattuihin asioihin ei löytynyt riittävästi näyttöä. Kirjallisuuskatsauksen tekijät toteavat kansainvälisten Klubitalo-tutkimusten standardien olevan hyvä idea, jotta tutkimuksia ja tuloksia voitaisiin tulevaisuudessa paremmin vertailla esimerkiksi meta-analyysissä. (Battin ym. 2016.)

Suomalaisten Klubitalojen seurantatutkimuksessa huomattiin uusien jäsenten orientoituneen kolmella eri tavalla Klubitalo-toimintaan. Ensimmäisenä esiteltiin tasainen orientaatio, jossa toiminnasta löydettiin mielekkyyttä ja työn nähtiin tuoneen haastetta ja sisältöä. Toisena oli vahvistuva orientaatio, jossa nähtiin työn tuovan samoja hyviä puolia kuin tasaisessa orientaatiossa, mutta lisänä oli eräänlainen valtaistuminen sekä oma aktiivinen ja ideoita tuottava toiminta. Kolmantena ryhmänä nähtiin heikkenevä orientaatio, jossa kiinnostus toimia Klubitalolla oli heikentynyt ja jäsenyydestä oli erottu tai eroamista mietittiin. (Hietala-Paalamaa ym. 2009, 96–121.)

Eroaminen jäsenyydestä ei kuitenkaan ollut aina negatiivinen asia, vaan se saattoi johtua myös uusista mahdollisuuksista elämässä, esimerkiksi työllistymisestä tai opiskelusta. Osa näki Klubitalo-toimintaan osallistumisen jo alkuhaastattelussa väliaikaisena, kuntoutumisen tukena. Heikkenevässä orientaatiossa Klubitalolla ei nähty usein mahdollisuutta syviin keskusteluihin tai hyvien ystävyksien syntymiselle. Ja jos keskustelua käytiin, sen kuvailtiin olleen pinnallista tai keskittyvän työntekoon liittyviin asioihin. (Hietala-Paalamaa ym. 2019, 112–121.)

Norjalaisessa tutkimuksessa tutkittiin yhden Klubitalon jäsenten kokemuksia siitä, miten Klubitalolla käyminen oli vaikuttanut esimerkiksi arjen rytmittämiseen ja osalli-

suuteen yhteisössä. Huomiota tutkijoissa herätti se, että aktiivisemmat jäsenet kokivat Klubitalon vaikuttaneen positiivisemmin heidän elämäänsä kuin vähemmän tällä käyneet jäsenet. (Ritter, Fekete, Nordli & Bonsaksen 2019, 219–225.)

Ruotsalaisessa seurantatutkimuksessa, jossa verrattiin Klubitalojen ja päiväkeskusten toimintaa, huomattiin eroja ryhmien välillä: autonomisuutta ja osallisuutta (social inclusion) koettiin enemmän Klubitaloilla. Tämän arveltiin johtuvan Klubitalon käytännöistä, jossa on esimerkiksi vapaus valita tehtävät työpainotteisessa päivässä ja työajan ulkopuolelle ajoittuvat vapaa-ajan ohjelmat. (Hultquist, Markström, Tjörnstrand & Eklund 2017b.)

Amerikkalaisessa Klubitaloja arvioivassa tutkimuksessa mukana oli myös ympäristö, jossa tarkasteltiin varsinkin vuorovaikutusta ja tilojen käyttöä PES-mittariston (Program Environment Scale) avulla. PES-mittaristoa ei ole luotu Klubitalo-arviointeihin, vaan sitä käytetään yleisesti arvioimaan esimerkiksi mielenterveyspalvelujen ympäristöä. Tutkimuksessa haluttiin tarkastella ja verrata jäsenten ja henkilökunnan kokemuksia ympäristöstä. Tutkimuksessa löydettiin joitakin eroavaisuuksia jäsenten ja henkilökunnan mielipiteissä ympäristöstä. Esimerkiksi jäsenet kokivat Klubitalot vähemmän voimauttavina kuin henkilökunta ja jäsenet kokivat myös työn merkityksen vähäisempänä kuin henkilökunta. Kunnioitus koettiin olevan suurempaa henkilökunnan ja jäsenten välisissä suhteissa kuin jäsenten keskinäisissä suhteissa. (Pernice-Duca 2010.)

4 Inhimillisen toiminnan malli ja tutkimukset

Inhimillisen toiminnan malli eli Model of Human Occupation (MOHO) on laajasti käytetty toimintaterapian teoria. Sitä kuvataan kansainväliseksi, monikulttuuriseksi, käytännönläheiseksi, toimintakeskeiseksi, näyttöön perustuvaksi, asiakaslähtöiseksi ja holistiseksi. Holistisuudella tarkoitetaan sitä, miten ihminen nähdään kokonaisuutena, joka on enemmän kuin osien summa ja esimerkiksi mieli ja ruumis nähdään yhtenä. (Taylor & Kielhofner 2017, 5–7.) Inhimillisen toiminnan malli jaetaan neljään eri

osa-alueeseen: tahtoon (volition), tottumukseen (habituation), suorituskykyyn (performance capacity) ja ympäristöön (environment) jotka vaikuttavat toiminnalliseen osallistumiseen (Kielhofner 2008, 101–102; Hautala, Hämäläinen, Mäkelä & Rusi-Pyykkönen 2013, 234–235).

Seuraavissa alaluvuissa käsitellään ympäristön ja toiminnallisen sitoutumisen käsitettä. On huomattava, että vaikka esimerkiksi toiminnallisen sitoutumisen käsite määritellään tässä tutkimuksessa Inhimillisen toiminnan mallin mukaisesti, kaikki tutkimukset eivät ole välttämättä käyttäneet Inhimillisen toiminnan mallin mukaista määritelmää.

4.1 Inhimillisen toiminnan mallin ympäristö

Opinnäytetyössä keskityttiin ympäristön merkitykseen ihmisten toimintamahdollisuuksissa, kuitenkin niin, että ihminen on keskiössä. Ympäristö voi tukea osallistumista ja mahdollistaa toiminnan, mutta se voi olla myös esteellinen. Ympäristö on kiinteässä suhteessa yksilöön, mikä taas tarkoittaa sitä, miten ne ovat dynaamisessa vuorovaikutussuhteessa: ympäristö vaikuttaa yksilöön, mutta myös yksilö voi vaikuttaa ympäristöön. (O'Brien & Kielhofner 2017, 92–93.)

Ympäristö jaetaan Inhimillisen toiminnan mallissa kolmeen ulottuvuuteen: fyysiseen, sosiaaliseen ja toimintaympäristöön, mutta myös taloudelliset, poliittiset, kulttuuriset tekijät sekä asenneilmapiiri vaikuttavat yksilön toimintaan, mukaan lukien myös maantieteelliset ja ekologiset näkökohdat (O'Brien & Kielhofner 2017, 93). Ympäristöä voidaan tarkastella myös kolmessa eri tasossa (Kuvio 1). Lähiympäristöllä tarkoitetaan kotia, työpaikkaa, koulua tai hoitolaitosta. Paikalliseen ympäristöön kuuluvat naapurusto ja yhteisö, kun taas globaaliin ympäristöön luetaan mukaan esimerkiksi taloudelliset ja poliittiset näkökulmat sekä sosiaaliset asenteet. (Mts. 93, 99.) Tässä tutkimuksessa keskitytään lähinnä paikallisen ja lähiympäristön tutkimiseen.



Kuvio 1. Ympäristön tasot (Muokattu Fisher, Parkinson & Haglund 2017, 94)

Ympäristö voi joko tukea tai haitata toimintaa, mutta se myös kannustaa tietynlaiseen käytökseen eikä salli tietynlaista käytöstä, esimerkiksi sosiaaliset normit. Tämä voi vaikuttaa toimimiseen niin negatiivisessa kuin positiivisessakin mielessä, josta esimerkkinä turvallisuuden kannalta oleelliset käyttäytymissäännöt, jotka ohjaavat meitä käyttäytymään ennakoitusti. Ympäristön vaatimukset ja mahdollisuudet koetaan myös henkilökohtaisella tasolla: ympäristö voi olla muun muassa innostava, tylistyttävä tai ahdistava. (O'Brien & Kielhofner 2017, 97–98)

Ympäristön on sanottu olevan toimintaterapeuttien tärkein työkalu. Tarkasteltaessa tahtoa tai motivaatiota ulkoinen ympäristö on dynaamisessa vuorovaikutuksessa henkilön sisäisten ajatusten kanssa. Ympäristöä myös muokataan tahdon (volition) mukaiseksi. (Gloria de las Heras, Llerena & Kielhofner 2003, 10.) Tahdolla tarkoitetaan motivaatiota toimintaan, joka muodostuu arvoista (values), mielenkiinnon kohteista (interests) ja henkilökohtaisen vaikuttamisen käsitteen (personal causation) yhteisvaikutuksesta (Lee & Kielhofner 2017, 38–41).

ICF (International Classification of Function, Disability and Health) eli Kansainvälinen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitus, on WHO:n kehittämä luokittelujärjestelmä, jonka tarkoituksena on luoda yhteinen kieli sosiaali- ja terveydenhoidon ammattilaisille. ICF:ssä ympäristö nähdään fyysisenä, sosiaalisena ja asenteellisena (The ICF: An Overview n.d.). ICF:n ympäristön määritelmää on kuitenkin kritisoitu siitä, että näkökulma on ammattilaisen, ja ympäristö nähdään vain mahdollistajana tai esteellisenä, kun taas ympäristö Inhimillisen toiminnan mallissa nähdään monitahoisena ja dynaamisena (Haglund, Bowyer, Scott & Taylor, 2017, 468).

Alun perin Kielhofnerin on kerrottu muotoilleen ympäristön käsitteen kerroksiksi, jotka ovat kulttuuri (culture), sosiaaliset ryhmät ja organisaatiot (social groups and organizations), tehtävät (tasks) ja tavarat (objects). Kuitenkin kolmannessa ja neljännessä painoksessa ympäristö jaoteltiin kahteen: fyysiseen ja sosiaaliseen ympäristöön (Haglund & Kjellberg 1999, 103.) Ympäristön käsite on laajentunut vasta Inhimillisen toiminnan mallin viidennessä painoksessa, joka julkaistiin Kielhofnerin kuoleman jälkeen. Tätä opinnäytetyötä tehtäessä uudistettu ympäristön käsite oli vielä niin tuore, ettei siitä löytynyt tutkimuksia, paitsi yksi konferenssipaperi, johon ei ollut pääsyä esimerkiksi JAMK:in tietokannoista.

4.1.1 Fyysinen ympäristö

Fyysisellä ympäristöllä tarkoitetaan Inhimillisen toiminnan mallin mukaan luonnollisia ja rakennettuja tiloja, joissa ihmiset toimivat. Fyysinen ympäristö on myös esineitä, joita ihmiset käyttävät toimiessaan, mukaan lukien avustavan teknologian laitteet. Fyysiseen ympäristöön kuuluu myös esteettömyys (accessibility), turvallisuus sekä tilojen ja esineiden saatavuus. Fyysinen ympäristö voidaan siis jakaa tilaan ja esineisiin sekä niiden laatuun. Esimerkiksi ulkotila voi olla esteetön tai esteellinen riippuen näkö- tai kognitiivisista avusteista, kuten opastekylteistä, jotka mahdollistavat suunnistamista ympäristössä. (O'Brien & Kielhofner 2017, 94–96.)

4.1.2 Sosiaalinen ympäristö

Sosiaalinen ympäristö jaetaan Inhimillisen toiminnan mallissa sosiaalisiin suhteisiin ja vuorovaikutukseen. Sosiaalisiin suhteisiin lasketaan perheen ja läheisten lisäksi laajalaisesti kaikki, joiden kanssa vuorovaikutusta syntyy suoraan tai epäsuorasti. Vuorovaikutus voi olla sanallista tai sanatonta, ja vuorovaikutusta voidaan tukea eri apuvälineillä. Sosiaalisen ympäristön laadullisia tekijöitä ovat esimerkiksi mahdollisuus muodostaa sosiaalisia suhteita ja sosiaalisten suhteiden antama tuki. Sosiaaliseen ympäristöön kuuluvat myös yhteisön ja yhteiskunnan asenteet ja käytännöt. (Mts. 94–96.)

4.1.3 Toimintaympäristö

Toimintaympäristöllä tarkoitetaan ympäristöä, joka tarjoaa mahdollisuuden toiminnalle, joka heijastelee muun muassa henkilön kiinnostuksen kohteita. Näitä voivat olla esimerkiksi arjen toiminta (ADL ja IADL), palkallinen työ tai osallistuminen järjestötoimintaan. Toimintaympäristön käsitteeseen liittyy toiminnan ja toimintojen laadulliset ominaisuudet, kuten toiminnan rakenne, jatkuvuus ja kulttuurinen merkitys. Myös rahoitus ja yhteiskunnalliset käytännöt tukevat tai rajaavat toimintaa ympäristöissä. (O'Brien & Kielhofner 2017, 95–96.)

4.2 Toiminnallinen sitoutuminen ja toimintaan sitoutuminen

Inhimillisen toiminnan mallin mukaan toiminnalliseen sitoutumiseen (occupational engagement) liittyy mm. valintojen tekoa, toimintaan sitoutumista (commitment), asioiden tutkimista, neuvottelua, harjoittelua ja toiminnan ylläpitoa (Kielhofner & Forsyth 2008, 171–172; Pépin 2017, 187–188). Toiminnallinen sitoutuminen on tärkeä käsite mielenterveyskuntoutujille, joilla voi olla pulmia esimerkiksi edellä mainituissa osa-alueissa.

Toimintaan sitoutuminen (commitment) tarkoittaa päätöstä tavoitteen, uuden roolin, henkilökohtaisen projektin tai uuden rutiinin saavuttamiseksi, joka vaatii toiminnan ylläpitoa tai jatkamista (sustaining). Toimintaan sitoutuminen voi olla myös toivon ilmentymä, koska ihmisellä on tavoite, jota varten muutosta kohti edetään. (Kielhofner & Forsyth 2008, 172.) Toiminnallinen sitoutuminen on yksi edellytys muutokseen, johon liittyvät myös ympäristötekijät (mts. 178–182).

Blank, Harries ja Reynolds (2014) löysivät mielenterveyskuntoutujien päiväkeskustoimintaan osallistuneiden henkilöiden pitkittäistutkimuksessa kaksi erillistä teemaa toiminnallisen sitoutumisen (occupational engagement) alta. Ne olivat toiminnallisen identiteetin rakentaminen ja säilyttäminen sekä työ ja muut tavat kuulua johonkin. Jälkimmäisessä teemassa sosiaalisen kanssakäymisen merkitys ja erilaiset roolit korostuivat työn lisäksi. Tutkimukseen osallistuneista osa koki arvon ja merkityksen saavuttamisen palkallisen työn avulla (mikä on osittain rakennettu yhteiskuntaamme), mutta osa tutkimukseen osallistuneista henkilöistä oli löytänyt myös muita tapoja ja rooleja, joilla kuulua johonkin. (Blank, Harries & Reynolds 2014.) Vaikka tutkimus esittelikin näkemyksiä päiväkeskustoiminnasta, Klubitalo-toiminta voidaan nähdä hyvänä esimerkkinä siitä, miten ihmiset voivat rakentaa merkityksellisiä suhteita ja vahvistaa omaa toimijuutta sitä tukevassa ympäristössä.

Ruotsalaisessa päiväkeskustoimintaa ja Klubitaloja vertailevassa tutkimuksessa tehtiin löydös, että sosiaaliset verkostot ovat laajempia Klubitalojen jäsenillä kuin päiväkeskuksissa käyvillä. Yksi mahdollinen syy tähän voi olla Klubitalojen käyttäjäkeskeisyys. Tosin vertailtujen ryhmien välillä oli eroavaisuuksia, jotka voivat myös selittää sosiaalisen elämän eroavaisuuksia. (Hultqvist ym. 2017a.)

Toiminnallisella sitoutumisella (occupational engagement) voidaan nähdä myös eri tasoja (modes). Tutkiessaan mielenterveyskuntoutujia ja heidän toipumisprosessiaan Sutton, Hocking ja Smythe (2012) löysivät haasteltavien kokemuksista neljä erilaista toiminnallisen sitoutumisen tasoa: toiminnasta irrottautuminen (disengagement), osittainen toiminnallinen sitoutuminen (partial engagement), arkipäivän toimintaan sitoutuminen (everyday engagement) ja täysi toiminnallinen sitoutuminen (full engagement). Jopa toiminnasta irrottautuminen voidaan nähdä hyvänä asiana ja osana

kuntoutumisprosessia, vaikka toimintaterapian fokus on yleensä toiminnassa. (Sutton ym. 2012.)

Nämä neljä toiminnallisen sitoutumisen tasoa vaikuttavat siihen, miten mm. tilaan tai ympäristöön ja muihin ihmisiin suhtaudutaan. Esimerkiksi osittaisessa toiminnallisessa sitoutumisessa muut ihmiset voitiin kokea joko toiminnallista sitoutumista tukevinä tai levon häiritsijöinä, kun taas arkipäivän toimintaan sitoutumisessa muihin ihmisiin suhtauduttiin luontevasti ja sosiaalisia normeja noudattaen. Osittaisessa toiminnallisessa sitoutumisessa itse toiminta ja siihen sitoutuminen koettiin raskaana tai haastavana tehtävänä ja toiminnallisuudessa ei aina ollut selvää päämäärää. (Sutton ym. 2012.)

Arkipäivän toiminnallisessa sitoutumisessa toiminnan päämäärä oli löytynyt ja vaikka henkilöillä oli itseluottamuksen puutteita, he suorittivat päivittäisiä roolejaan, ja vuorovaikutus muiden välillä oli sujuvampaa. Täydessä toiminnallisessa sitoutumisessa ihmiset kokivat ns. flow-tilan, jossa arkipäivän asiat tuntuivat toissijaisilta ja elettiin hetkessä. Tämä tila ei kestänyt pitkään, mutta se toimi hyvänä muistutuksena ihmisen vahvuuksista ja taidoista, kun tekemiseen uppoutui. (Sutton ym 2012, 145–146.)

Mielenterveyskuntoutujien toiminnallisesta sitoutumisesta on opinnäytetyönä tehty integroitu kirjallisuuskatsaus, jossa löydettiin kolme eri tekijää, jotka vaikuttavat toiminnalliseen sitoutumiseen. Nämä tekijät olivat yksilö, ympäristö ja toiminta, jotka voivat vaikuttaa positiivisesti tai negatiivisesti toiminnalliseen sitoutumiseen. Toiminnallinen sitoutuminen nähtiin keskeisenä tekijänä kuntoutumisprosessissa. (Nyholm 2016.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda näkyväksi jäsenten kokemuksia Suvimäen Klubitalon ympäristöjen eri alueista ja mahdollisesti tuottaa kehittämisideoita. Tavoitteena oli tuottaa tietoa Suvimäen Klubitalolle, jotta ohjaajat ja jäsenet voisivat kehittää toimintaa. Tutkimuskysymykset olivat:

1. Millaisena ympäristönä haastateltavat kokevat Suvimäen Klubitalon?
2. Millainen haastateltavan toimintaympäristö tällä hetkellä on?
3. Millaisia kehittämisideoita haastateltavilla on?

Tutkimukseen otettiin mukaan kaksi haastattelua, jotka oli tehty Haastattelurungon 1 mukaan ja loput kolme haastattelua oli tehty Haastattelurungon 2 mukaisesti. Erona näissä rungoissa oli lähinnä se, että Haastattelurungossa 2 jäseniltä ei enää kysytty, miksi he eivät käy Klubitalolla, vaan kysyttiin kuinka usein he käyvät Klubitalolla.

Keväällä 2019 Suvimäen Klubitalon ohjaajat ottivat yhteyttä uusiin jäseniin, jotka eivät käyneet talolla, ja pyysivät heitä mukaan tutkimukseen. Ohjaajat kertoivat hieman tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta, minkä jälkeen suostumuksensa antaneet jäsenet antoivat luvan antaa puhelinnumerosa opinnäytetyön tekijälle. Minä kerroin lisätietoja tutkimuksesta ja sen teemoista sekä sovin haastateltavan kanssa haastatteluaajan Suvimäen Klubitalon tiloihin. Tällä menetelmällä saatiin kaksi ensimmäistä haastattelua.

Haastattelujen saamiseksi tutkimusasetelmaa muutettiin hieman. Keskeiseksi tutkimusalueeksi vaihtui Suvimäen Klubitalon ympäristö ja haastattelut laajennettiin koskemaan kaikkia vuosien 2018 ja 2019 aikana liittyneitä jäseniä. Syksyllä 2019 Suvimäen Klubitalon Facebook-sivuille laitettiin haastattelusta ilmoitus, jossa kiinnostuneita pyydettiin ottamaan yhteyttä suoraan opinnäytetyön tekijään. Haastateltaville tarjottiin haastattelupaikaksi Suvimäen Klubitaloa. Jos haastateltavalle ei sopinut Suvimäen Klubitalon tilat, vaihtoehdoksi esitettiin haastateltavan omaa kotia.

Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin sanatarkasti. Litteroidusta aineistosta koodattiin tutkimuskysymyksille olennaiset kohdat ja koodattu aineisto analysoitiin teoria-ohjaavan sisällönanalyysin avulla. Samalla etsittiin haastatteluista kehittämisideoita Suvimäen Klubitalon toimintaan.

5.1 Haastattelututkimus

Haastattelun etuihin kuuluu se, että siinä korostuu haastateltava subjektina ja aktiivisena osapuolena, kun samalla halutaan selventää ja syventää tietoa sekä käsitellä mahdollisesti hieman vaikeaa tai henkilökohtaista aihetta (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34–35). Haastattelututkimukseen päädyttiin, koska kyselytutkimuksessa vastausvaihtoehdot olisivat olleet rajatumpia ja tutkimuksessa haluttiin ymmärtää paremmin jäsenten kokemuksia ympäristöstä ja saada haastateltavilta mahdollisia toiminnan kehittämisideoita.

5.2 Puolistrukturoitu teemahaastattelu

Teemahaastattelu-sanaa käytetään Suomessa viittaamaan haastattelun tyyppiin eli teemojen keskeisyyteen. Puolistrukturoitu viittaa siihen, miten esimerkiksi kysymysten paikkaa voidaan vaihtaa verrattuna strukturoituun haastatteluun, jossa kysymykset esitetään aina samassa järjestyksessä. Teemahaastattelu on puolistrukturoidusta vielä askel strukturoimattomaan, jossa vain teemat ovat samoja ja kysymysten asettelussa voidaan käyttää omaa harkintaa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.)

Teema-alueet syntyvät tutkimuksessa tutkimusongelmien ja pääkäsitteiden muodostamista eritellyistä alakäsitteistä. Haastattelukysymyksiä ei laadita tarkasti, vaan teema-alueesta on kehitelty tarkentavia ja täydentäviä kysymyksiä, kuitenkin siten, että myös haastateltava voi täsmentää teema-alueen ilmiötä. (Hirsjärvi & Hurme 66–67.) Tämä on hyvä tapa tutkia tuntematonta ilmiötä, kun haastateltavalle annetaan aktiivinen rooli. Teema-alueina tässä tutkimuksessa olivat haastateltavien tämänhetkinen elämä ja toimintaan sitoutuminen sekä miten he kokivat Suvimäen Klubitalon ympäristönä (kuvio 2).



Kuvio 2. Haastattelun teemat (muokattu Fisher ym. 2017, 94)

5.3 Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Sisällönanalyysia kuvaillaan usein perusanalyysimenetelmäksi, jota voidaan käyttää laadullisen aineiston analyysiin. Se on tekstianalyysimenetelmä, jossa litteroitu aineisto koodataan ja puretaan tyytitellen tai luokitellen. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 91–94, 104.) Sisällönanalyysi valittiin opinnäytetyön menetelmäksi, koska se sopii hyvin yhteen teemahaastattelun kanssa. Teoriaohjaava sisällönanalyysi tarkoittaa sitä, että aineiston analyysin luokittelu perustuu teoriaan, malliin tai käsitejärjestelmään (Tuomi & Sarajärvi 2018, 133). Tässä aineistossa ohjaava teoria, Inhimillisen toiminnan malli, jaotteli ympäristöjen osa-alueiden kokemuksia ja ohjasi tutkimusta jo kysymysrunon teosta lähtien.

Tuomen & Sarajärven (2018, 122–127) mukaan Miles & Huberman (1994) kuvaavat, miten sisällönanalyysin vaiheet ovat aineiston redusointi, klusterointi ja abstrahointi. Redusointi tarkoittaa aineiston pelkistämistä, jolloin aineistosta karsitaan kaikki tutkimuskysymyksille epäolennaiset asiat pois. Tämä tapahtuu niin, että aineistosta poi-

mitaan esimerkiksi uuteen tiedostoon allekkain alkuperäiset lainaukset ja niiden pelkistetyt koodatut ilmaukset. Klusterointi tarkoittaa ryhmittelyä eli käytännössä pelkistämisen jälkeen aineistoa pyritään ryhmittelemään ja etsien eri- tai samankaltaisuuksia pyritään löytämään niin sanottuja alaluokkia. Abstrahoinnilla viitataan aineiston käsitteellistämiseen, eli ryhmitelystä ja alaluokkia sisältävästä aineistosta pyritään löytämään yläluokkia ja pääluokkia. Teorian kanssa keskustelu liittyy myös vahvasti abstrahointivaiheeseen, jossa aineiston käsitteet tai teemat yhdistetään teoriaan. Teorian kanssa keskustelu liittyy myös vahvasti abstrahointivaiheeseen, jossa aineiston käsitteet tai teemat yhdistetään teoriaan.

Opinnäytetyön analyysi aloitettiin pelkistämällä alkuperäisilmaisuja ja sitten muodostamalla samankaltaisista alaluokkia pääkäsitteiden alle. Pääkäsitteet ympäristöstä (jaottelu fyysiseen, sosiaaliseen ja toimintaympäristöön) tulivat suoraan Inhimillisen toiminnan mallista. Haastattelussa ympäristöjen jaottelu esimerkiksi sijaintiin ja tiloihin liittyviin alaluokkiin oli osittain jo tehty, eli haastateltavilta kysyttiin erikseen sijainnista ja tiloista. Näin oli myös sosiaalisessa ympäristössä, jossa alaluokiksi muodostuivat kokemukset muista jäsenistä ja kokemukset ohjaajista/henkilökunnasta. Esimerkki tehdystä analyysistä esitetään taulukossa 1, johon on valittu fyysisen ympäristön kuvausten redusointi Suvimäen Klubitalon tiloista.

Taulukko 1. Esimerkki sisällönanalyysistä ja luokittelusta: fyysinen tila

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka
<i>"miusta tää on hirmu viihtyisä, semmonen aika ihana, tämmönen vanha rakennus, tosi kaunis. Ni, joo, on ihan viihtyisä"</i>	Fyysiset tilat Positiivinen: viihtyisä	Fyysiset tilat positiivinen
<i>"No sillon talvella kun olin, ni jotkut huoneet on tosi kylmiä, ja sitten just tuolla viestinnän huoneessa oli älyttömän kuuma, koska siellä oli monta konetta niinku ja siellä oli tosi paljon ihmisiä."</i>	Fyysiset tilat Negatiivinen: lämpö ja viestinnän huone pieni	Fyysiset tilat negatiivinen
<i>"--no ruokasali on aika iso ja sitten tota voi olla, että se viestinnän huone välillä tuntuu vähän pieneltä, joihinkin tilaisuuksiin nähdä ja, ja sit siellä ilmanvaihto voi olla välillä vähän huonoa, mutta, mut sitä paikataan sitten ikkunan aukasemisella ja muuta, mutta tota muuten ihan viihtyisä kyllä."</i>	Fyysiset tilat Ristiriitainen: rakennus hyvä, viestinnän huone pieni välillä	Fyysiset tilat ristiriitainen
<i>"--ja hyvät tilat sisällä ja ulkona--"</i>	Fyysiset tilat Positiivinen: hyvät tilat	Fyysiset tilat positiivinen
<i>"nehän on erinomaisia... koska siellä on tilaa, se... sen vanhan, vanhan talon miljöö luo sitä arvokkuutta, mitkä on Klubitalon laatusuosituksissakin. Ja tuota niin, tila on ihan erinomainen Klubitalotoiminnalle."</i>	Fyysiset tilat Positiivinen: Tilava, erinomainen	Fyysiset tilat positiivinen

Alaluokiksi Klubitalosta tilana muodostuivat negatiiviset, positiiviset ja ristiriitaiset kokemukset tilojen viihtyisyydestä ja riittävydestä. Näistä alaluokista ei aineiston

pienuuden takia tehty varsinaisia luokkia tuloksiin, vaan ne esitetään tutkimuksen tuloksissa sanallisesti, käyttäen tukena alkuperäisilmauksia esimerkkeinä, jotka tukevat tutkimuksen luotettavuutta. Esimerkiksi pääluokan fyysinen ympäristö alaluokiksi muodostuivat sijainti ja fyysinen tila. Jaottelu negatiivisiin, positiivisiin ja ristiriitaisiin mielipiteisiin esitetään sanallisesti.

5.4 Tutkimuksen toteutus ja aineiston käsittely

Koehaastattelu, jonka perusteella haastattelurunkoa hieman muokattiin, toteutettiin maaliskuussa 2019. Varsinaiset haastattelut toteutettiin huhtikuussa ja syyskuussa 2019. Huhtikuussa tehdyt kaksi haastattelua noudattelivat Haastattelurunkoa 1 ja syyskuussa tehdyt kolme haastattelua Haastattelurunkoa 2. Runkoihin tehdyt muutokset olivat pieniä. Tämä muutos tehtiin, koska alkuperäistä tutkimussuunnitelmaa laajennettiin kohdentumaan kaikkiin uusiin jäseniin eikä vain niihin, jotka eivät tutkimuksen hetkellä käyneet Klubitalolla säännöllisesti. Käytännössä runkoa muokattiin niin, että kysymys ”Miksi et käy tällä hetkellä Klubitalolla?” korvattiin kysymyksellä ”Kuinka usein käyt Klubitalolla?”.

Klubitalon ohjaaja ja haastattelijat informoivat kaikkia haastateltavia suullisesti tutkimuksen tavoitteista ja opinnäytetyön kiinnostuksen kohteista. Ennen haastattelun aloittamista haastateltavat saivat allekirjoitettavaksi suostumuslomakkeen, jossa tutkimusintressit oli kerrattu. Suostumuslomakkeeseen oli kirjattu aineiston käsittelyyn liittyviä asioita ja haastattelijat antoi lisätietoa tästä kysyttäessä. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin, anonymisoiden tarkemmat paikkakuntatiedot sekä haastateltavan nimen ja mainitut muut henkilöt, korvaten ne eri nimillä käyttäen lainausmerkkejä. Litterointi tehtiin pääosin sanatarkasti, esimerkiksi kaikki täytesanat ja keskenjääneet sanat ja nauru tai huokaisut merkittiin, mutta taukoja tai niiden kestoja ei merkitty.

Haastateltavia oli yhteensä viisi, joista kaksi oli miehiä ja kolme naisia. Haastateltavat olivat iältään 29–52-vuotiaita. Kaikki olivat liittyneet Suvimäen Klubitalon jäseniksi

vuosien 2018–2019 aikana. Koska Klubitalo on diagnoosivapaavyöhyke, ei haastatteluilta kysytty diagnooseista. Kaksi haastatelluista ei ollut käynyt Klubitalolla paljon liittymisensä jälkeen, yhdellä oli ollut kesällä taukoa ja kaksi kävi Klubitalolla viikoittain, jopa kolme kertaa viikossa. Kaikki olivat opiskelleet peruskoulun jälkeen, osalla oli useampia koulutuksia tai ammatteja. Myös työhistoriaa löytyi kaikilta paitsi yhdeltä, mutta kukaan ei ollut haastattelun toteuttamisen aikaan palkkatöissä. Kaksi haastatelluista opiskeli/oli koulutuksessa osa-aikaisesti. Muita vertaistukipalveluita oli hyödynnetty aiemmin, mutta vain kaksi kertoivat käyvän jossain muussa vertaisuudessa ryhmässä tai paikassa haastatteluhetkellä.

Haastattelut kestivät 14–26 minuuttia. Haastattelun kesto oli pääsääntöisesti yli 20 minuuttia, mutta mukana oli yksi 14 minuutin haastattelu. Sanatarkkaan litteroitua tekstiä kertyi yhteensä 45 sivua rivivälillä 1,5. Litteroitu aineisto luettiin useampaan kertaan läpi, jotta aineistosta saatiin yleiskäsitys. Sen jälkeen aineisto koodattiin käytämällä tekstinkäsittelyohjelman värejä. Kun kaikki haastattelut oli koodattu tutkimuskysymysten ja osa-alueiden väreillä, siirrettiin ne omiin tiedostoihin tutkimuskysymysten mukaisesti.

6 Tutkimuksen tulokset

Tässä kappaleessa keskitytään tutkimuksen analyysiin. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen, millaisena ympäristönä jäsenet pitävät Suvimäen Klubitaloa, aineistoa tarkasteltiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla. Kappaleet muodostuivat tutkimuskysymysten mukaisesti niin, että ensimmäisessä alaluvussa vastataan tutkimuskysymyksen ympäristöstä, toisessa alaluvussa tarkastellaan haastateltujen kertomusten perusteella heidän toimintaympäristöään haastatteluhetkellä ja kolmannessa alaluvussa käsitellään kehittämisideoita.

6.1 Suvimäen Klubitalo ympäristönä

Tässä kappaleessa vastataan kysymykseen, millaisena ympäristönä jäsenet kokevat Suvimäen Klubitalon (myöhemmin Klubitalo). Yleisesti Klubitalon toiminta nähtiin tärkeänä ja hyvänä, vaikka kaikki eivät Klubitalolla aktiivisesti käyneet. Klubitalo voidaan määritellä monella eri tavalla suhteessa tutkimuksiin: se voidaan joiltakin osin määritellä avoimeksi ryhmäksi ja toiselta näkökannalta katsoen työympäristöksi.

6.1.1 Suvimäen Klubitalo fyysisenä ympäristönä

Fyysisessä ympäristössä keskityttiin kahteen tarkempaan aiheeseen: sijaintiin sekä rakennukseen ja tiloihin. Kaikki jäsenet olivat sitä mieltä, että Klubitalon sijainti oli hyvä. Sen koettiin sijaitsevan keskustassa tai lähellä keskustaa ja hyvien liikenneyhteyksien varrella. Useimmat haastatelluista asuivat kahden tai viiden kilometrin säteellä Klubitalosta ja liikkuvat Klubitalolle monin eri tavoin: autolla, linja-autolla, pyörällä tai kävellen. Klubitalon laatusuosituksissa on mainittu, että klubitalon kuuluu sijaita hyvien kulkuyhteyksien lähellä, mikä mahdollistaa osallistumisen ja siirtymätyössä käymisen (Laatusuositukset n.d.).

Rakennusta pidettiin hyvänä tai viehättävänä, mutta muutamalla oli ollut ongelmia tilojen riittävyyden näkökulmasta:

H3: No siis mun, tää on sillee ihan viehättävä tämmönen, vanha rakennus ja tota tilat, no ruokasali on aika iso ja sitten tota voi olla, että se viestinnän huone välillä tuntuu vähän pieneltä, joihinkin tilaisuuksiin nähden ja, ja sit siellä ilmanvaihto voi olla välillä vähän huonoa, mutta, mut sitä paikataan sitten ikkunan aukasemisella ja muuta, mutta tota muuten ihan viihtyisä kyllä.

H2: No sillon talvella kun olin, ni jotkut huoneet on tosi kylmiä, ja sitten just tuolla viestinnän huoneessa oli älyttömän kuuma, koska siellä oli monta konetta niinku ja siellä oli tosi paljon ihmisii. Et semmonen ehkä, että sitten välillä paleli ja sitten oli taas kuuma. Tiiä, miten ois pukeutunut. No se on tietysti, vanha talo, ni ei kait tässä muuten sinänsä mitään, paitsi no niin se et esimerkiks ois kiva, jos tälle työ- ja opiskelupisteelle, mikä onkaan, et silleki ois oma erillinen tilansa.

Klubitalon työ- ja opiskeluyksikkö toimii samassa tilassa missä on myös vastaanotto. Tilaa on pyritty jakamaan esimerkiksi kirjahyllyillä vastaanottoon ja työ- ja opintoyksikköön, mutta yksi haastatelluista koki, että ”seinättömyys” oli ongelma.

H2: ...ja esimerkiks tuo työ- ja opiskelupiste, mikä nyt onkaan, niin se on tiiätsä siinä kylmässä, laajalla alueella, siinä ei oo mitään semmosta, niinku tiiätkö, et ois joku huone.

H2: No siis, olin siellä viestinnällä, ja sit ku ei ollut niitä sermejä [työ- ja opintoyksiköllä], niin se ei kiinnostanut, muuten mä oisin ehkä voinut mennä siihen, et sillä oli yllättävän iso merkitys.

Inhimillisen toiminnan malli korostaa ympäristön ja yksilön dynaamista vuorovaikutusta, jossa ympäristön nähdään olevan avainasemassa muutokseen (Fisher ym. 2017, 92–93). Tässä tapauksessa yksilö ei kokenut pystyvänsä toimimaan ”seinättömässä” ympäristössä ja oli valinnut ympäristön perusteella viestinnän yksikön, jonka koki intiimimpänä tilana.

Laatusuosituksissa (n.d.) mainitaan, että tilojen kuuluu olla suunniteltu niin, että työpainotteinen päivä mahdollistuu viihtyisässä ja kooltaan sopivassa ympäristössä, joka on arvokkuutta ja kunnioitusta herättävä. Vaikka Klubitalon viihtyisyys mainittiin useasti, oltiin tilojen sopivuudesta eri mieltä. (Laatusuositukset n.d.)

6.1.2 Suvimäen Klubitalo sosiaalisena ympäristönä

Sosiaalisen ympäristön osalta haastateltavilta kysyttiin erikseen kokemuksia ohjaajista ja jäsenistä. Yksi haastatelluista kertoi olevansa mahdollisimman paljon tekemisissä muiden jäsenten kanssa, muut olivat hieman varovaisempia ainakin alussa. Uusia ystäviä toisista jäsenistä, joita olisi tavattu talon ulkopuolella, ei kukaan maininnut. Tärkeimmäksi asiaksi sosiaalisesta ympäristöstä moni mainitsi, sen että Klubitalolle voi tulla omana itsenään. Sosiaalinen ympäristö tuotti monenlaista pohdintaa ja eniten aineistoa.

Yhdessä kirjallisuuskatsauksessa tarkasteltiin toipumista mielenterveysongelmista ja sosiaalisten tekijöiden vaikutusta. Yhtenä tärkeänä osa-alueena tutkimuksessa oli sosiaalisten suhteiden yhteyden vaikutus, eräänlainen yhteisöllisyys (connectedness), joka katsauksessa oli jaettu yksilöiden keskinäiseen vuorovaikutukseen (inter-personal relationship) sekä sosiaaliseen pääomaan (social capital) ja osallisuuteen (social inclusion). Tutkimuksen mukaan työyhteisöön (palkallisen työn tai palkattoman työn) kuuluminen voi johtaa laajempaan sosiaaliseen verkostoon ja siten mahdollistaa läheisten ihmissuhteiden syntyä. (Tew, Ramon, Slade, Bird, Melton & Le Boutillier 2012, 453.)

Kokemuksia muista jäsenistä

Muut jäsenet olivat jääneet hieman vieraiksi osalle, johtuen vähäisestä käymisestä Klubitalolla. Toisaalta vastaajat kokivat myös, että Klubitalolla sai olla oma itsensä ja liittyä keskusteluihin silloin kun siltä tuntui ja taas huonompina hetkinä sai olla vapaasti omassa rauhassa. Klubitalon sosiaalisen ympäristön voi nähdä olevan salliva tai hyväksyvä erilaisille tavoille olla.

H1: No muitten jäsenten kanssa mie en oo ihan hirveesti ehtinyt sillee tutustuu et niinku onhan täällä ihan ki... siis sellanen ihana ilmapiiri, et kaikki on niinku tervetulleita. ja Tai ainakin semmonen miulle on välittynyt, semmonen et kaikki on tervetulleita ja ihana sellanen niinku välitön ilmapiiri...

H3: No, musta täällä annetaan sillai mukavalla tavalla niinku toisille tilaa olla, että tota, otetaan kontaktia, jos, jos on semmonen tunne, mutta tota sitten kuitenkin annetaan toisen olla sitten ihan omassa rauhassa ja on omassa tilassa sillee niinku kuitenkin.

Osalla vastaajista oli odotuksia ja toiveita sosiaaliseen vuorovaikutukseen muiden jäsenten kanssa. Kuuluminen joukkoon jäseneksi liittymisen jälkeen ei kuitenkaan aina ollut helppoa, kuten kertomuksissa kuvaillaan. Vaikka Klubitalo toivottaa kaikki tervetulleiksi, joukkoon sopeutuminen on prosessi, joka voi viedä aikaa.

H2: No itseasiassa siinä oli niinku sellanen et, kaksiki asiaa ehkä, mä oisin jotenkin niinku heti halunnut tuntea kuuluvani joukkoon... Mut ei se oo mahdollista, ku mä vasta niinku tulini, tavallaan mä loin ehkä liikaa

odotuksia. Ja sit mulle tuli ehkä vähän ulkopuolinen olo, hirveesti mä yritin niinku, tiätsä, päästä juttuun ja tavallaan pääsinkin, mut tottakai muilla oli vähän omat juttunsa, ku ne on täällä vuostolkulla käyny ja mä vasta ilmestyin. Sit oli toinen juttu, mä olin ehkä, olin masentunut silloin, ni sitte mua, mä ehkä muista ihmisistä vähän sillai olin joistakin, että, tiiätsä tulkitsin ehkä niitä väärin tai muuten.

H4: Sitä [alun varovaisuutta] oli myös itellänikin, mutta nyt kun on menny jo kolmisen kuukautta, niin nyt alkaa sitten olemaan sellainen kotoisa olo siellä. [naurahtaa]

Rantala (2016) pohtii Salon Klubitaloa koskevaan tutkimukseensa viitaten, miten alun hankaluus voi johtua esimerkiksi potilaan roolista poisoppimiseen. Klubitalon vapaaehtoisuuden takia myös vastuu kuntoutumisprosessista on kuntoutujalla, mikä voidaan nähdä eräänä irrottautumisena interventioiden kohteena olemisesta. Perehdytyksen rooli jäsenyyttä miettiville on tärkeä ja on kiinnitettävä huomiota siihen, että perehdytys tapahtuisi jäsenvetoisesti eikä henkilökunnan toimesta, jotta Klubitalon tasavertainen toiminta tulisi tutuksi. (Rantala 2016, 54-56.) Suvimäen Klubitalolla oli aiemmin hetken aikaa käytössä myös mentorointiohjelma, jossa pitkäaikainen jäsen oli uuden jäsenen tukena.

Ystävyyksien luomisen tukeminen on haastavaa päiväkeskustoiminnan ja Klubitalotoiminnan sisällä, mutta Klubitalo antaa tähän ehkä paremmat mahdollisuudet vertaistuen ja jäsenpainotteisuuden vuoksi kuin perinteisempi päiväkeskustoiminta (Hultqvist ym. 2017a). Yhdellä haastatelluista olikin työtoverillinen suhtautuminen muihin jäseniin, heidän kanssaan vietettiin aikaa ja tehtiin kaikki mahdollinen yhdessä tai yhteistyöllä, mutta vapaa-aikana heitä ei aktiivisesti tavattu.

H5: Hyvin harvoin nähään. Että melkein, että työmaalla näkkee, jos näkkee.

Myös Hietala-Paalasmaan ja muiden (2019, 112–121) tutkimuksessa kävi ilmi, että toisiin jäseniin voidaan suhtautua kuin työtovereihin. Tämä suhtautuminen voi myös mahdollistaa normaalin kanssakäynnin, jossa toiminta ei pyöri diagnoosien ympärillä ja jossa harjoitellaan työelämään liittyviä taitoja. Toisaalta sen voi nähdä myös haittana, jos Klubitalon jäseneksi tahtomisen yksi pääasia olisi uusien ystävyyksien luominen.

Kokemuksia ohjaajista/henkilökunnasta

Yleisesti ohjaajien/henkilökunnan läsnäoloa pidettiin sopivana tai hyvänä, vuorovai-
kutuksesta mainittiin tärkeänä se, että ohjaajien kanssa pystyy keskustelemaan.

Myös huomioita ohjaajien laajasta roolista tehtiin.

H3: *No, ohjaajat on sillei, mmm... niinku mukavasti mukana sillei että ne, ne tota kyselee ja, ja on sillee läsnä, läsnä tilanteissa. Mutta ei sitten kuitenkaan oo liian niinku päällekyviä tai muuta että... Sillei ihan positiivisena tai positiivisella tavalla näen sen, miten ne pitää yhteyttä ja muuta.*

H4: *No, öhm, ehkä kun edelleen niissä Klubitalon laatusuosituksissa on, että tuota nyt, siellä ollaan tasavertasia, ni on joitakin asioita, missä ohjaajat kuitenkin ottavat sen... ottavat asioita, niinku ite päätettävikseen. Mun mielestä joissakin tapauksissa vähän liikaa. Joo.*

H4: *Ja... supattelu ei ole mukavaa... Henkilökunnan supattelu ei ole hyvää käytöstä. [naurahtaa]*

Klubitalojen laatusuosituksissa on mainittu kohdassa kahdeksan, miten kaikkien kokousten pitäisi olla avoimia sekä jäsenille että henkilökunnalle (Laatusuositukset n.d.). Henkilökunnan epäviralliset yksityiset juttutuokiot voidaan myös kokea negatiivisesti avoimuuteen pyrkivässä jäsenvetoisessa toiminnassa, kuten yksi haastatelluista koki. Toisaalta laatusuosituksiin on myös kirjattu henkilökunnalle vastuu talon toiminnasta (Laatusuositukset n.d.).

Yhteydenpito Klubitalon henkilökunnan ja jäsenten välillä oli yleisesti ottaen hyvää ja riittävää, kaksi haastatelluista kävi talolla aktiivisesti, eivätkä he olleet tarvinneet yhteydenottoja Klubitalolta. Kuitenkin yhdellä haastatelluista, joka kävi vain ryhmätöiminnassa eikä ollut alun tutustumisen jälkeen käynyt yksiköiden työpainotteisessa päivässä, oli hämmennystä yhteydenpidon suhteen. Ryhmät olivat tauolla kesän ajan ja jäsen oli jäänyt ilman kontaktia Klubitalolle koko kesän ajaksi.

H3: *...Nii siis, mä nyt mietin sitä, että, että se, se vois olla, olla välillä ehkä kiva, tai sit mä, mä jotenkin ainakin odotin sitä [yhteydenottoa], että tai niinku välillä ollu sillee, että odottaa sitä puhelua esimerkiks,*

mutta tota, mutta emmä, emmä tiää oisinko mää, tai että kaipaanko mää sitä sillei, erityisesti, mutta tota, mä vaan mietin tota, että onks se käytäntönä, sitten ollu. Että otetaanko joihinkin yhteyttä, sitte puhelimitse. Mä ymmärrän, että se on aika aikaa vievää prosessia, varsinki ku jäseniä on paljon ja sitten se kartottaminen, että onko käynyt vai eikö, niin se on hankalaa, mutta tota, mutta sitä mä vaan mietin.

Yhteydenottojen käytäntö oli siis jäänyt yhdelle jäsenelle epäselväksi. Yleensä jäsenet kiinnittyvät yksikkötyöskentelyyn ja yksikössä työskentelevä henkilökunnan edustaja pitää yksikössä työskenteleviin jäseniin yhteyttä (jäsenen ennalta antamalla luvalla), jos heitä ei vähään aikaan toiminnassa näy. Tämä yhteydenpito nähtiin positiivisena niiden kahden jäsenen keskuudessa, jotka eivät talolla aktiivisesti käyneet.

H2: Siis "Minnahan" kysyi sillon voiks hän laittaa niitä, niinku aina viestii välillä, jos must ei kuulu. "Minna" on ehkä kolme kertaa laittanut ja siitä tulee ainakin tosi hyvä mieli, ja vieläks se muistaa mut ja onpa kiva ja sit mä kauheen liirumlaarum vastaan siihen [nauraa] ...mun elämään ja mitä on tapahtunut.

Yhteydenpito jäseniin voidaan nähdä siis jäsentä taloon kiinnittävänä toimintana ja se koettiin jäsenten osalta positiivisena. Kaksi haastatelluista eivät kaivanneet muutoksia yhteydenpidon tapoihin. Ryhmässä käynyt haastateltu sai ryhmään liittyvän viestin kerran viikossa ja hän koki sen hyvänä käytäntönä. Ryhmän tauotessa viestit kuitenkin lakkasivat. On mahdollista, että ryhmän kesätauko ei välttämättä olisi tarkoittanut taukoa Klubitalo-toiminnasta, jos häntä olisi pyydetty vierailemaan talolla kesän aikana.

6.1.3 Suvimäen Klubitalo toimintaympäristönä

Haastateltavilta kysyttiin kysymyksiä Suvimäen Klubitalon toiminnasta ja tehtävien mielekkyydestä ja tarpeellisuudesta. Monet kuvailivat tekemiään tehtäviä mielenkiintoisiksi ja mukaviksi. Klubitalolla tehtävät jaetaan usein yksikköpalavereissa, joissa on listattu tarpeellisia tehtäviä, joista jäsen voi valita, mitä alkaa tekemään.

H1: No, joo, sen verran mitä mie oon tehnyt on ollut sillee ihan mielekästä tekemistä, et ei oo mitään semmosta et tuntuu että teen vaan sen takia, et teen jotakin.

H2: Että täällähän on tosi matala kynnyks alkaa tekemään asioita. Että kaikki tsemppaa ja saa just siinä kunnossa ku on, ni tehdä mitä pystyy ja sillai täähän on ihan loistava, loistava paikka.

Klubitalon työtehtävät liittyvät pääosin talon toiminnan pyörittämiseen. Jokaisella oli kokemusta työpainotteisesta päivästä, ja he kuvasivat yksikköjen työtehtäviä, mitä olivat päässeet tekemään ja kokeilemaan. Kaikki Klubitalon yksiköt olivat edustettuina. Motivaation ja terveyden kannalta on tärkeää, että Klubitalon tehtävät koetaan mielekkäinä. Tutkimuksessaan Allan, Dexter, Kinsey ja Parker (2018) tutkivat merkityksellisen työn, työtyytyväisyyden ja mielenterveyden yhteyksiä ja huomasivat muun muassa, että merkitykselliseksi työnsä kokevat kokivat vähemmän masennuksen oireita. Stressin ja ahdistuksen kohdalla samanlaista yhteyttä ei löytynyt. Kuitenkin työtyytyväisyys ja merkityksellinen työ ovat asioita, joihin tulee kiinnittää huomiota.

Useimmin mainittuja tehtäviä Klubitalolla olivat sähköpostien lukeminen ja oikolukeminen/puhtaaksi kirjoittaminen. Näitä tehtäviä jäsenet kuvailivat mukavaksi tai mielekkäiksi. Ikäviä tai tylsiä tehtäviä ei kukaan maininnut, vaikka yksi mainitsi tehneensä vähemmän siivoamiseen liittyviä tehtäviä. Kolmella haastatelluista oli vain vähän kokemusta työpainotteisen päivän tehtävistä. Uuden oppimiseen liittyen yksi vastaaja mainitsi halunneensa tehdä vain töitä, joita osaa, kun taas toisella haastellulla oli mutkaton suhtautuminen oppimiseen: jos jotain työtä ei osaa, niin opetellaan.

6.2 Jäsenten toimintaympäristö ja toimintaan sitoutuminen

Haastateltavien arkipäivän toimintaan liittyvillä kysymyksillä oli alun perin tarkoitus kartoittaa jäsenten arkipäivän rakentumista suhteessa siihen, miksi he eivät käy Klubitalolla. Oletuksena oli, että esimerkiksi arjen rakentumisesta (esimerkiksi unirytmistä tai muiden vertaistukipalveluiden käytöstä) löytyisi mahdollisesti syitä siihen, miksi jäsenet eivät käy aktiivisesti Klubitalolla.

Vaikka kaikki haastatellut eivät olleet sitoutuneet säännölliseen Klubitalo-toimintaan, oli heillä paljon muita harrastuksia tai toimintaa kodin ulkopuolella. Kaikilla haastatelluilla oli harrastuksia ja ainakin yksi liikunnallinen harrastus. Itse asiassa juuri toiseen toimintaan sitoutuminen oli yksi syy siihen, miksi Klubitalon toimintaan ei otettu osaa. Yksi haastatelluista koki Klubitalo-toimintaan osallistumisen haasteelliseksi aikapulan takia.

H1: Niin, se [aikapula] on kyllä se suurin tekijä, ei vaan oo sitä aikaa, ja sit ku niit'ei tunteja ei vaan saa sinne vuorokauteen enempää vaikka sitä kuin toivois, tai vaikka päiviä viikkoon ei saa enemmän lisää... et sillee...

Muita vertaistukipalveluita käytettiin vähän, vain kaksi haastateltua mainitsi käyvänsä myös muussa vertaistuellisessa ryhmässä tai paikassa. Muilla haastatelluilla oli kuitenkin aiempaa osallistumista erilaisiin ryhmiin. Osa haastatelluista mainitsi ystäväistä ja heidän tapaamisistaan. Kahdella läheisinä ihmisinä toimivat taas sisarukset tai muut sukulaiset, joita tavattiin. Sillä, kävikö Klubitalolla aktiivisesti, ei ollut yhteyttä siihen, miten usein ystäviä tavattiin tai oliko henkilöllä ystäviä. Myöskään näin pienen laadullisen aineiston perusteella ei voida tehdä päätelmiä suuntaan tai toiseen, mutta muistettava on, että aiheesta on ristiriitaisia tutkimustuloksia (kts. esim. Hietala-Paalamaa ym. 2009 ja Ritter, Fekete, Nordli & Bonsaksen 2019).

6.3 Tyytyväisyys toimintaan ja kehittämideoita

Haastatellut jäsenet kertoivat pitävänsä Klubitalon toimintaa tärkeänä ja merkittävänä. Kukaan ei ilmaissut harkitsevansa jäsenyytensä lopettamista, vaikka kaksi haastatelluista ei käynytäkään Klubitalolla aktiivisesti. Kehittämideoita oli osalla haastatelluista ja ne jaoteltiin haastateltujen omiksi projekti-ideoiksi ja Klubitalo-toiminnan kehittämideoiksi. Huomattavaa oli se, että osa haastatelluista jäsenistä ei vain esittänyt toiveitaan Klubitalon toiminnan kehittämiseksi, vaan itse aktiivisina jäseninä toivat esille omia mielenkiinnon kohteitaan, jotka voisivat rikastuttaa Klubitalon toi-

mintaa. Tämä on yhteydessä Hietala-Paalasmaan ja muiden (2009, 108–111) tutkimuksen kanssa, jossa vahvistuvan orientaation omaavien joukkoon kuuluvat henkilöt näkivät Klubitalo-toiminnan mahdollisuutena toteuttaa omia ideoita ja ottivat vastaan uudenlaisia haasteita.

Omat projekti-ideat

Omia projekti-ideoita, joita haastateltavat itse lähtisivät toteuttamaan talolla, oli muutamalla: luontoaiheisen tietovisan järjestäminen ja animaatioprojekti.

H3: Et mä vähän mä jotenkin, mietin jossain vaiheessa, et ois voinut ruveta tekemään animaatioprojektia... Mutta tota. se sitä ois voinut jotain ryhmääkin olla, olla sitten siihen, mut tota, emmä sit tiä, kuinka, kuinka realistista se sitten, sitten ois, ois ja millä tekniikalla sitä sitten toteutais, että vaatisko se jotain ohjelmia... tai tai kameralaitteistoja sitten, hankintoja.

Luontoaiheista tietovisaa ehdottanut oli itse järjestänyt aiemmin tietovisoja muualla, ja oli jo ehdottanut talon väelle visan järjestämistä, mutta ei ollut vielä saanut vastausta henkilökunnalta ideansa toteuttamiseksi. Animaatioprojekti-ideassa suunnitteluryhmän perustaminen olisi luultavasti seuraava askel. Klubitalolla on paljon ryhmiä, joista suurin osa keskittyy enemmän opiskeluun kuin projektiluontoiseen työhön. Toimintaterapian näkökulmasta animaatioprojektin toteuttamisessa voidaan nähdä useita tehtäviä, jotka sopivat moniin eri intresseihin (mm. kameratekniikan käyttö, tarinan rakentaminen tai hahmojen ja ympäristön rakentaminen), jotka voivat olla luovuutta kehittäviä.

Klubitalo-toiminnalle esitettyjä kehittämisideoita

Klubitalolle esitettiin toiveita, jotka koskivat erityisesti toimintaa, mutta myös yksi konkreettinen fyysiseen ympäristöön liittyvä kehittämisidea löytyi. Klubitalon toimintaan haluttiin liikuntaryhmää ja shakin peluuta, ehdotettiin sermejä työ- ja opintoyksikölle sekä pohdittiin vertaistuellisen diagnoosilähtöisen ryhmän mahdollisuutta.

Yksi haastatelluista mietti liikuntaryhmän mahdollisuutta, esimerkiksi Klubitalon oman viikoittaisen vuoron varaamista Jyväskylän kouluilta, jossa voitaisiin harrastaa esimerkiksi salibandya tai lentopalloa. Uutena jäsenenä hän ei ollut varma oliko tällaisia aiemmin ollut. Tällainen toiminta voidaan nähdä terveyttä ja sosiaalisia suhteita edistävänä. Shakin peluuta mietittiin myös yhtenä toimintana, mutta haastateltava ei ollut varma onko Klubitalolla shakkilautaa.

Toinen haastatelluista ehdotti sermien hankkimista työ- ja opintoyksikön avoimeen tilaan. Tämä voidaan nähdä konkreettisena tilojen parantamiseen liittyvänä ehdotuksena, sillä haastateltu koki työ- ja opintoyksikön tilan liian avoimena. Vertaistuellisen diagnoosilähtöisen ryhmän mahdollisuutta pohdittiin myös yhdessä haastattelussa.

H2: No ehkä tommosii, mun sairauteen liittyen niinku tämmönen, ryhmä. Vertaistukiryhmä.

Klubitalolla on tai on ollut monia terveyden edistämiseen keskittyviä ryhmiä, mutta ei diagnoosilähtöisiä vertaistukiryhmiä. Tämä johtuu varmaan siitä, että Klubitalojen toiminnassa painotetaan tekemistä ja yhteisöllistä kuntoutusta ja vähemmän sairautteen tai diagnooseihin liittyviä tekijöitä.

7 Johtopäätökset ja pohdinta

Tässä kappaleessa arvioidaan opinnäytetyön tuloksia ja niistä nousevia johtopäätöksiä, lisäksi käydään läpi luotettavuutta ja eettisyyttä. Jatkotutkimusaiheille ja pohdinnalle on oma alalukunsa.

7.1 Tulosten johtopäätökset

Haastatellut uudet jäsenet pitivät yleisesti Suvimäen Klubitalon (myöhemmin Klubitalo) toimintaa tärkeänä ja hyvänä. Vanhaa taloa pidettiin viehättävänä, mutta tilojen

riittävydestä oltiin eri mieltä, jotkut kokivat tilojen soveltuvan välillä huonosti tarkoitettuun toimintaan. Sosiaalinen ympäristö, joka jaoteltiin ohjaajiin ja jäseniin, koettiin toisaalta tukevaksi ja mukavaksi, mutta yksi haastateltavista koki ohjaajien käytävän liikaa päätäntävaltaa. Muut jäsenet olivat osalle haastatelluista jääneet hieman vieraiksi. Toiminta ja toimintaympäristö Klubitalolla yleisellä tasolla koettiin hyväksi ja mielekkääksi.

Haastateltujen jäsenten toimintaympäristö Klubitalon ulkopuolella oli harrastusten ja arjen askareiden täyttämää. Osalta löytyi kehittämisideoita, joista osassa korostui Klubitalon toiminnalle ominainen oma aktiivisuus sisällön tuottamiseen. Jäsenet, uudet ja vanhat yhdessä, muokkaavat laatusuositusten sisällä Klubitalon toimintaa mieleiseseen. Vaikka tietyt tehtävät Klubitalolla ovat jatkuvia, uusien ryhmien suunnittelu kertoo innovaatioista, jotka syntyvät usein jäsenten omista intresseistä.

Uusien jäsenten kiinnittäminen Klubitalon toimintaan on tärkeää. Tämän tulisi tapahtua pääosin jäsenvetoisesti, esimerkiksi mentorointiohjelman avulla, jossa uudet jäsenet pääsisivät pitkäaikaisen jäsenen avustuksella paremmin mukaan toimintaan ja pystyisivät mahdollisesti kokemaan yhteisöllisyyttä ja kotoisuutta nopeammin. Tätä pohdittiin myös vajaat kymmenen vuotta sitten Suvimäen Klubitalolle tehdyssä opinäytetyössä, jossa tarkastelun kohteena olivat myös uudet jäsenet (Hiekka & Ingberg 2010, 49). Toisena ajatuksena heräsi ideoiden kehittäminen, jonkinlaisen avoimen foorumin luominen, missä jäsenet voisivat esitellä ideoitaan Klubitalon kehittämiseksi. Foorumin ei tarvitsisi olla niin virallinen kuin esimerkiksi Klubitalon kokoukset.

7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Haastattelututkimuksessa on tärkeää pohtia eettisiä asioita jo tutkimussuunnitelmaa rakentaessa. Tärkeimpinä eettisinä periaatteina läpi tutkimusprosessin ovat informointiin perustuva suostumus, yksityisyyden kunnioittaminen, luottamuksellisuus ja seurauksien pohdinta (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20). Tähän tutkimukseen liittyi tar-

kemmin mm. haastattelutilanteen säilyttäminen haastatteluna eikä esimerkiksi terapian alkuhaastatteluna sekä pohdinta siitä, oliko Suvimäen Klubitalo oikea paikka tehdä haastatteluja, jos pyrittiin suojaamaan yksityisyyttä. Kuitenkin osa haastateltavista piti Suvimäen Klubitaloa helppona paikkana, jonne tulla sen sijaan, että haastattelut olisi tehty haastateltavan kotona.

Aiemman eettisen ennakoarvioinnin lisäksi hyviin tieteellisiin tapoihin kuuluu mm. rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tiedonkeruussa ja analysointivaiheessa sekä tieteellisten tutkimusten kriteerien noudattaminen (Hyvä tieteellinen käytäntö... 2012, 6–7). Haastateltavat saivat allekirjoitettavakseen suostumuslomakkeen, jossa käytiin läpi muun muassa tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus ja se, miten haastattelumateriaalia käsitellään (katso liite 3 ja 4).

Laadulliseen tutkimukseen ei voida helposti soveltaa samanlaisia luotettavuuteen liittyviä kriteerejä kuin määrälliseen tutkimukseen. Kuitenkin tutkimuksen luotettavuutta voidaan parantaa selittämällä tutkimusprosessia, mm. kertomalla tutkimuksen tarkoituksesta, aineiston keruusta ja analyysistä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160–165.) Opinnäytetyön luotettavuutta olisi luultavasti lisännyt myös sen tekeminen parityönä, jolloin varsinkin analyysivaiheessa alaluokkien muodostukseen tekijä olisi saatu tukea toiselta. Toisaalta tekijällä oli aiempaa kokemusta sisällönanalyysistä valmiiksi litteroidulla aineistolla.

Tutkimuskysymysten muutoksilla ei ollut merkitystä tutkimuksen luotettavuuteen. Luotettavuutta pyrittiin lisäämään tutkimuksen kuvailun kautta ja runsaiden alkuperäisilmaisujen avulla. Haastattelurunkoa muokattiin vain vähän ja opinnäytetyössä keskityttiin Inhimillisen toiminnan mallin ympäristön jaotteluun. Haastatteluja ei lähdetty muokkaamaan kesken prosessin, vaan pyrittiin siihen, että haastattelut olisivat mahdollisimman samankaltaisia. Siksi kysymyksiä ympäristöstä ei lähdetty laajentamaan tutkimusfokuksen muututtua. Teemahaastattelun ollessa joustava menetelmä, toisinkin olisi voinut tehdä. Haastattelut olivat kestoiltaan lyhyitä, mutta haastateltavat saivat omin sanoin kertoa vapaasti ympäristöstä ja elämästään sen mitä halusivat kertoa, lisäkysymyksiä esitettiin tarpeen mukaan.

Se, että tutkimuskysymykset muuttuivat kesken tutkimuksen, oli haastavaa aineiston analyysin kannalta. Alun perin ympäristöä haluttiin tarkastella, koska sieltä voisi löytyä syitä siihen, miksi jäsenet eivät käyneet talolla. Haastattelujen saamisen vaikeus aiheutti kuitenkin tutkimusfokuksen vaihtumisen ympäristöjen kokemukseen kaikille uusille jäsenille. Haastatteluihin valikoitui siis luultavasti Klubitalo-toiminnasta ja sen kehittämisestä valmiiksi kiinnostuneita henkilöitä. Niillä jäsenillä, jotka kieltäytyivät haastattelusta tai eivät vastanneet haastattelupyyntöön, voi mahdollisesti olla erilaisia näkemyksiä Klubitalon toiminnasta. Tätä ilmiötä on mahdotonta arvioida tai tutkia vapaaehtoisuuteen perustuvilla haastatteluilla.

7.3 Jatkotutkimusaiheet ja pohdinta

Haastatteluista kävi myös ilmi, että Klubitaloa käytettiin moniin eri tarkoituksiin, esimerkiksi tuomaan päiviin sisältöä ja tekemistä, uusien ihmisten tapaamispaikkana, vertaistuen saamiseen haastavilla hetkillä tai muiden tavoitteiden, kuten opiskelun, tukemiseen. Olisikin kiinnostavaa tietää, kuinka paljon erilaisia Klubitalon käyttötapoja jäsenillä on ja miten nämä vaikuttavat Klubitalon toimintaan. Klubitalon käyttötapaa ei suoranaisesti kysytty haastateltavilta, mutta se tuli monessa haastattelussa esille.

Inhimillisen toiminnan mallin ympäristö ja sen dynaaminen vuorovaikutus yksilön kanssa on kiehtova aihepiiri, josta on tehty yllättävän vähän tutkimusta. Tutkimuksia on lähinnä erilaisten ympäristön arviointimenetelmien käytöstä tietyille asiakasryhmille, esimerkiksi REIS ja WAIS. Harrison, Angarola, Forsyth ja Irvine (2016, 57–59) käyvät läpi lyhyesti Inhimillisen toiminnan mallin ympäristön vaikutuksia mielenterveyden näkökulmasta. Kyseessä on kuitenkin vanha jaottelu fyysiseen ja sosiaaliseen ympäristöön, jossa pohditaan esimerkiksi ympäristön ja mielenterveydellisten ongelmien stigman aiheuttamia ympäristön esteitä ja esitellään lyhyesti arviointimenetelmiä.

WAIS:n (Work Environment Impact Scale) arviointimenetelmän tekeminen Klubitalo-ympäristössä voisi olla yksi kiinnostava lähtökohta, jonka avulla Klubitalon ympäristön kokemus voisi avautua uudella tavalla. Varsinkin yksilöllisiä tarpeita tulisi luultavasti arvioida tarkemmin kuin teemahaastattelua käyttävästä opinnäytetyöstä käy ilmi.

Lähteet

Allan, B., Dexter C., Kinsey, R. & Parker, S. 2018. Meaningful work and mental health: job satisfaction as a moderator. *Journal of Mental Health*, 2018, 27, 1, 38–44. <https://jyu.finna.fi> EBSCOhost Academic Search Elite.

Amering, M. & Schomolke, M. 2009. *Recovery in Mental Health: Reshaping Scientific and Clinical Responsibilities*. John Wiley & Sons, Incorporated. E-kirja janet.finna.fi. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.jamk.fi:2443/lib/jypoly-ebooks/detail.action?docID=437480>.

Battin, C., Bouvet, C. & Hatala, C. 2016. A systematic review of the effectiveness of the clubhouse model. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 2016, 39, 4, 305–312. <https://jyu.finna.fi> EBSCOhost PsycARTICLES.

Blank, A. A., Harries, P. & Reynolds, F. 2014. 'Without Occupation You Don't Exist': Occupational Engagement and Mental Illness. *Journal of Occupational Science*, 22, 2, 97–209. Viitattu 7.3.2019. <https://jyu.finna.fi> Taylor & Francis Online.

Fisher, G., Parkinson, S. & Haglund, L. 2017. The Environment and Human Occupation. Julkaisussa Kielhofner's Model of Human Occupation. Toim. R. Taylor. Philadelphia: Wolters Kluwer Health, 91–106.

Gloria de las Heras, C., Llerena, V. & Kielhofner, G. 2003. *Remotivation Process: Progressive intervention of individuals with severe volitional challenges*. Chicago: University of Illinois.

Hautala, T., Hämäläinen, T., Mäkelä, L. & Rusi-Pyykkönen, M. 2013. *Toiminnan voimaa*. Helsinki: Edita.

Haglund, L., Bowyer, P., Scott, P. J. & Taylor, R. R. 2017. The Model of Human Occupation, the ICF, and the Occupational Therapy Practice Framework: Connections to Support Best Practice around the World. Julkaisussa Kielhofner's Model of Human Occupation. Toim. R. Taylor. Philadelphia: Wolters Kluwer Health, 466–485.

Haglund, L., & Kjellberg, A. 1999. A Critical Analysis of the Model of Human Occupation. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 1999, 66, 2, 102–108. <https://jyu.finna.fi> Sage Journals.

Hiekka, S. & Ingberg, T. 2010. "Klubitalon henki on hyvä", Suvimäen Klubitalon jäseneksi vuonna 2010 liittyneiden kokemuksia. Opinnäytetyö, AMK. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 22.10.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011061512124>.

Hietala-Paalamaa, O., Hujanen, T., Härkäpää, K & Reuter, A. 2009. *Mielenterveyskuntoutujien Klubitalot: Yhteisön tukea ja yksilöllistä kuntoutumista*. Helsinki: RAY.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.

Hultqvist, J., Markström, U., Tjörnstrand, C. & Eklund, M. 2017a. Social Networks and Social Interaction among People with Psychiatric Disabilities – Comparison of Users of Day Centres and Clubhouses. *Global Journal of Health Science*, 2017, 9, 6, 107–120. <https://jyu.finna.fi> Free medical Journals.

Hultqvist, J., Markström, U., Tjörnstrand, C. & Eklund, M. 2017b. Programme characteristics and everyday occupations in day centres and clubhouses in Sweden. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 2017, 24, 3, 197–207.

Huttunen, M. 2017. Mielenterveyden häiriöt. Duodecim Terveyskirjasto. Viitattu 1.10.2019. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=lam00002.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 11.3.2019 https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.

Hänninen, E. 2012. Choices for Recovery: Community-Based Rehabilitation and the Clubhouse Model as Means to Mental Health Reforms. Report 50/2012. Helsinki: THL. Viitattu 2.9.2019. <https://www.julkari.fi/handle/10024/90873>.

Hänninen, E. 2016a. Tiivistelmä. Julkaisussa Mieleni minun tekevi. Mielenterveyskuntoutujien Klubitalot 20 vuotta Suomessa. Suomen Klubitalot ry, 8. Viitattu 26.2.2019. <https://drive.google.com/file/d/0B8NU2yjfuuCRnpwTEg0VGJpdUU/view>.

Hänninen, E. 2016b. Klubitalotoimintaa ohjaavat arvot ja periaatteet. Julkaisussa Mieleni minun tekevi. Mielenterveyskuntoutujien Klubitalot 20 vuotta Suomessa. Suomen Klubitalot ry, 35–38. Viitattu 21.2.2019. <https://drive.google.com/file/d/0B8NU2yjfuuCRnpwTEg0VGJpdUU/view>.

Hänninen, E. 2016c. Toimintojen uudistaminen varmistaa Klubitalojen tulevaisuuden. Julkaisussa Mieleni minun tekevi. Mielenterveyskuntoutujien Klubitalot 20 vuotta Suomessa. Suomen Klubitalot ry, 353–254. Viitattu 21.2.2019. <https://drive.google.com/file/d/0B8NU2yjfuuCRnpwTEg0VGJpdUU/view>.

Kielhofner, G. 2008. Dimensions of Doing. Teoksessa Kielhofner, G. Model of Human Occupation. 4. p. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins, 101–109.

King, R., Lloyd, C., Meehan, T., Deane, F. & Kavanagh, D. 2012. Introduction. Teoksessa *Manual of Psychosocial Rehabilitation* toim. King, R. et al., John Wiley & Sons, Incorporated, 2012, 1–5. E-kirja janet.finna.fi ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.jamk.fi:2443/lib/jypoly-ebooks/detail.action?docID=990618>.

Laatusuositukset. n.d. Suomen Klubitalot -nettisivusto. Viitattu 25.9.2019 <https://suomenklubitalot.fi/tietoa-meista/laatusuositukset/>.

- Lee, S. & Kielhofner, G. Volition. 2017. Teoksessa Kielhofner's Model of Human Occupation. Toim. R. Taylor. Philadelphia: Wolters Kluwer Health. 2017, 38–56.
- Levine, J., Choi, H-S. & Moreland, R. 2003. Newcomer Innovation in Work Teams. Teoksessa Group Creativity: Innovation Through Collaboration. Toim. Paulus, P. & Nijstad, B. 2003, 202–224. Oxford: Oxford University Press.
- Nordling, E. 2018. Mitä toipumisorientaatio tarkoittaa mielenterveystyössä? Teoksessa Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. 2018, 135, 1476–1483. Viitattu 1.10.2019. <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2018/15/duo14435>.
- Nyholm, T. 2016. Toiminnallisen sitoutumisen merkitys mielenterveyskuntoutuksessa - Integroitu kirjallisuuskatsaus. Opinnäytetyö, AMK. Metropolia Ammattikorkeakoulu, toimintaterapian koulutusohjelma. Viitattu 18.9.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016091914387>.
- O'Brien, J. C. & Kielhofner, G. 2017. The interaction between the Person and the Environment. Julkaisussa Kielhofner's Model of Human Occupation. Philadelphia: Wolters Kluwer Health, 24–37.
- Pépin, G. 2017. Occupational Engagement: How Clients Achieve Change. Julkaisussa Kielhofner's Model of Human Occupation. Toim. R. Taylor. Philadelphia: Wolters Kluwer Health, 187–194.
- Pernice-Duca, F. 2010. Staff and Member Perception of the Clubhouse environment. Journal of Administrative and Policy in Mental Health. 2010, 37, 4, 345–356. Springer Link.
- Rantala, L. 2016. Klubitalon jäsenyys, henkilösuhteet ja talon toiminta. Julkaisussa Mieleni minun tekevi. Mielenterveyskuntoutujien Klubitalot 20 vuotta Suomessa. Suomen Klubitalot ry, 8, 51–57. Viitattu 25.9.2019. <https://drive.google.com/file/d/0B8NU2yifuunCRnpwTEg0VGJpdUU/view>.
- Ritter, V., Fekete, O, Nordli, H. & Bonsaksen, T. 2019. Measuring perceived outcomes from participating at a clubhouse for persons with mental illness: Psychometric properties and associated factors. Scandinavian Journal of Occupational Therapy 2019, 26, 3, 219–225. Viitattu 20.8.2019. <https://janet.finna.fi>
- Sutton, D., Hocking, C. & Smythe, L. 2012. A phenomenological study of occupational engagement in recovery from mental illness. Canadian Journal of Occupational Therapy, 79, 3, 142–150. Viitattu 20.3.2019. <https://jyu.finna.fi> Sage Premier.
- Taylor, R. & Kielhofner, G. 2017. Introduction to the Model of Human Occupation. Julkaisussa Kielhofner's Model of Human Occupation. Toim. R. Taylor. Philadelphia: Wolters Kluwer Health, 3–10.

Tew, J., Ramon, S., Slade, M., Bird, V., Melton, J. & Le Boutillier, C. Social Factors and Recovery from Mental Health Difficulties: A Review of the Evidence. *British Journal of Social Work* 2012, 42, 443–460.

The ICF: An Overview. N.d. Viitattu 21.2.2019. https://www.wcpt.org/sites/wcpt.org/files/files/GH-ICF_overview_FINAL_for_WHO.pdf.

Toiminta. N.d. Suvimäen Klubitalon www-sivut. Viitattu 14.3.2019. <http://www.suvi-maenklubitalo.fi/wp/>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Webber, M. & Fendt-Newlin, M. 2017. A review of social participation interventions for people with mental health problems. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 52, 369–380. Viitattu 20.3.2019. <https://jyu.finna.fi> ProQuest Central.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko 1. Kevät 2019

Sosio-ekonominen tausta

Kerro vähän itsestäsi:

- ikä
- koulutus/työhistoria: onko jotain sellaista johon palaamista harkitset?
- asumismuoto:
 - o asutko yksin?
- etäisyys Klubitaloon: Arviolta kuinka kaukana asut Klubitalosta? (Millä liikut kun menet Klubitalolle?)

Toimintaympäristö ja toimintaan sitoutuminen

- Mitä yleensä teet arkipäivisin?
 - o Jos esim. pelaa tietokonepelejä tai käy lenkillä, tekeekö yksin?
 - o Jos vastaa: "Ei mitään". yritä kysyä tarkemmin, käykö kaupassa, pelaako, liikkuuko ym. ja jos kyllä niin missä, kenen kanssa vai yksin?
 - o Tarkentavia kysymyksiä: monen aikaan yleensä heräät ja menet nukkumaan?
- Minkä asioiden tekemisestä nautit? (johdattelu toimintaan)
- Tapaatko ystäviä? Jos kyllä niin missä, kuinka usein?
- Käytkö harrastamassa jotain kodin ulkopuolella?
- Vertaistukipalvelujen käyttö: käytkö jossain muussa ryhmässä: esim. liikuntaryhmä, vertaistukitapaamiset, Kello, Nuorten taidetyöpaja-toiminta
 - o kuinka usein käyt?
- Missä muualla käyt tai vierailt?
- Mielenkiinnon kohteet: Onko jotain toimintaa/harrastusta, jonka aloittamista mietit?

Klubitalon toiminta

- Miksi päädyit liittymään jäseneksi?
 - o Kiinnostiko joku erityinen toiminta sinua?
- Millaisena koet Klubitalon ympäristönä?
 - o esim. fyysinen ympäristö: viihtyisyys, tilojen toimivuus, sijainti
 - o esim. sosiaalinen ympäristö: miten koit muut jäsenet tai ohjaajat
 - o esim. toimintaympäristö: tehtävien mielekkyys
- Mitkä ovat ne syyt, joiden vuoksi et käy Klubitalolla?

- Voitko tarkentaa vielä?
- Onko vielä muita syitä?
 - Voisiko Klubitalo tehdä jotain näiden syiden helpottamiseksi?
- Onko sinulla ollut tilannetta, milloin suunnittelit lähteväsi Klubitalolle, mutta et mennytkään. Mitkä tekijät vaikuttivat päätökseesi olla lähtemättä?
- Onko sinulla ollut tilannetta, milloin suunnittelit lähteväsi Klubitalolle ja lähdit. Mitkä tekijät vaikuttivat päätökseesi lähteä?
- Mitä pitäisi muuttua, jotta haluaisit tai pystyisit osallistumaan Klubitalon toimintaan?
 - Onko joku toiminta, jota haluaisit tehdä, mutta Klubitalolla ei tällä hetkellä ole?
- Kaipaisitko vähemmän vai enemmän yhteydenottoja Klubitalolta?
 - Millaista yhteydenpitoa tarvitsisit?

Liite 2. Haastattelurunko 2. Syksy 2019

Sosio-ekonominen tausta

Kerro vähän itsestäsi:

- ikä
- koulutus/työhistoria: onko jotain sellaista johon palaamista harkitset?
- asumismuoto:
 - o asutko yksin?
- etäisyys Klubitaloon: Arviolta kuinka kaukana asut Klubitalosta? (Millä liikut kun menet Klubitalolle?)

Toimintaympäristö ja toimintaan sitoutuminen

- Mitä yleensä teet arkipäivisin?
 - o Jos esim. pelaa tietokonepelejä tai käy lenkillä, tekeekö yksin?
 - o Jos vastaa: "Ei mitään". yritä kysyä tarkemmin, käykö kaupassa, pelaako, liikkuuko ym. ja jos kyllä niin missä, kenen kanssa vai yksin?
 - o Tarkentavia kysymyksiä: monen aikaan yleensä heräät ja menet nukkumaan?
- Minkä asioiden tekemisestä nautit? (johdattelua toimintaan)
- Tapaatko ystäviä? Jos kyllä niin missä, kuinka usein?
- Käytkö harrastamassa jotain kodin ulkopuolella?
- Vertaistukipalvelujen käyttö: käytkö jossain muussa ryhmässä: esim. liikuntaryhmä, vertaistukitapaamiset, Kello, Nuorten taidetyöpaja-toiminta
 - o kuinka usein käyt?
- Missä muualla käyt tai vieraillet?
- Mielenkiinnon kohteet: Onko jotain toimintaa/harrastusta, jonka aloittamista mietit?

Klubitalon toiminta

- Miksi päädyit liittymään jäseneksi?
 - o Kiinnostiko joku erityinen toiminta sinua?
- Kuinka usein käyt Klubitalolla?
- Millaisena koet Klubitalon ympäristönä?
 - o esim. fyysinen ympäristö: viihtyisyys, tilojen toimivuus, sijainti
 - o esim. sosiaalinen ympäristö: miten koit muut jäsenet tai ohjaajat
 - o esim. toimintaympäristö: tehtävien mielekkyys

- Onko sinulla ollut tilannetta, milloin suunnittelit lähteväsi Klubitalolle, mutta et mennytkään. Mitkä tekijät vaikuttivat päätökseesi olla lähtemättä?
 - Onko sinulla ollut tilannetta, milloin suunnittelit lähteväsi Klubitalolle ja lähdit. Mitkä tekijät vaikuttivat päätökseesi lähteä?
 - Onko joku toiminta, jota haluaisit tehdä, mutta Klubitalolla ei tällä hetkellä ole?
- Kaipaisitko vähemmän vai enemmän yhteydenottoja Klubitalolta?
- Millaista yhteydenpitoa tarvitsisit?

Liite 3. Suostumuslomake 1

Hei!

Olen Helinä Juvonen ja opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa Toimintaterapeutiksi (AMK). Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa Suvimäen Klubitalon jäsenien kokemuksista Klubitalosta ja tämän hetkisestä elämästäsi, niin että tutkimuksen ovat ne syyt, jotka estävät jäseniä osallistumaan toimintaan. Tarkoitukseni on kerätä aineisto haastattelemalla. Haastattelun arvioitu kesto on noin puoli tuntia.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Voit keskeyttää haastattelun missä vaiheessa tahansa tai kieltäytyä vastaamasta sinulle esitettyyn kysymykseen. Antamasi tiedot ovat ehdottoman luottamuksellisia. Niitä ei käytetä muuhun, kuin tämän opinnäytetyön tekemiseen. Haastattelu nauhoitetaan ja nauhoitettu aineisto käännetään tekstimuotoon ja analysoidaan. Aineisto säilytetään niin, ettei siihen pääse ulkopuoliset käsiin. Aineiston käsittelyssä kaikki haastatteluissa esiintyvät tunnistetiedot, kuten esimerkiksi haastateltavien tai muiden henkilöiden nimet poistetaan. Äänitetyt haastattelut ja käsitelty aineisto tuhoetaan heti, kun tutkimus on valmis. Tutkimustulosten julkaisu tapahtuu siten, ettei ketään yksittäistä henkilöä voi niistä tunnistaa.

Opinnäytetyö julkaistaan sen valmistuttua internetissä. Opinnäytetyö on tekijän omaisuutta, JAMK:lla ja Suvimäen Klubitalolla on käyttöoikeus teokseen. Suostun osallistumaan haastatteluun:

Nimen selvennys

Liite 4. Suostumuslomake 2.

Hei!

Olen Helinä Juvonen ja opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa Toimintaterapeutiksi (AMK). Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa Suvimäen Klubitalon jäsenien kokemuksista Klubitalosta ympäristönä ja hieman tämän hetkisestä elämästäsi. Tarkoitukseni on kerätä aineisto haastattelemalla. Haastattelun arvioitu kesto on noin puoli tuntia.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Voit keskeyttää haastattelun missä vaiheessa tahansa tai kieltäytyä vastaamasta sinulle esitettyyn kysymykseen. Antamasi tiedot ovat ehdottoman luottamuksellisia. Niitä ei käytetä muuhun, kuin tämän opinnäytetyön tekemiseen. Haastattelu nauhoitetaan ja nauhoitettu aineisto käännetään tekstimuotoon ja analysoidaan. Aineisto säilytetään niin, ettei siihen pääse ulkopuoliset käsiin. Aineiston käsittelyssä kaikki haastatteluissa esiintyvät tunnistetiedot, kuten esimerkiksi haastateltavien tai muiden henkilöiden nimet poistetaan. Äänitetyt haastattelut ja käsitelty aineisto tuhoetaan heti, kun tutkimus on valmis. Tutkimustulosten julkaisu tapahtuu siten, ettei ketään yksittäistä henkilöä voi niistä tunnistaa.

Opinnäytetyö julkaistaan sen valmistuttua internetissä. Opinnäytetyö on tekijän omaisuutta, JAMK:lla ja Suvimäen Klubitalolla on käyttöoikeus teokseen.

Suostun osallistumaan haastatteluun:

Päivämäärä

Nimen selvennys